

Utlendingsloven § 38 femte ledd

Konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse sett i lys av Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen.

Kandidatnummer: 616

Leveringsfrist: 25.11.2017

Antall ord: 17 094

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Tema og problemstilling.....	1
1.2	Presiseringer og avgrensninger.....	2
1.3	Rettskildebildet.....	3
1.4	Videre fremstilling.....	4
2	UTLENDINGSLOVEN § 38.....	6
2.1	Opphold på humanitært grunnlag.....	7
2.1.1	Sterke menneskelige hensyn	8
2.1.2	Særlig tilknytning til riket	9
2.1.3	Identitetskrav.....	10
2.1.4	Innholdet i en § 38 tillatelse	10
2.2	Begrenset tillatelse etter § 38 femte ledd.....	11
2.2.1	Begrensning på grunn av tvil om identitet eller manglende dokumentasjon på identitet.....	11
2.2.2	Begrensning på grunn av midlertidig behov og andre “særlige grunner”	12
2.2.3	Tillatelsens innhold og lengde	13
2.2.4	Fornyelse av begrensede tillatelser	13
2.2.5	Omfanget av bruken.....	14
3	KONSEKVENSENE AV Å LEVE MED EN BEGRENSET OPPHOLDSTILLATELSE.....	15
3.1	Å leve på asylmottak	15
3.1.1	Om mottakssystemet	15
3.1.2	Å leve på mottak over tid.....	16
3.2	Økonomi	17
3.3	Bosetting i kommune og introduksjonsprogrammet	18
3.4	Oppholdskort og utlendingspass.....	18
3.5	Fødselsnummer og bankkonto.....	19
3.6	Arbeid	20
4	KONSEKVENSENE AV Å LEVE MED EN BEGRENSET OPPHOLDSTILLATELSE SETT I LYS AV NORGES FORPLIKTELSER ETTER BARNEKONVENSJONEN	21
4.1	Om konvensjonen.....	21
4.2	Artikkel 2: Retten til ikke-diskriminering	22

4.2.1	Innholdet i artikkel 2	22
4.2.2	Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?.....	24
4.3	Artikkel 3: Barnets beste som et grunnleggende hensyn.....	26
4.3.1	Innholdet i artikkel 3	26
4.3.2	Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?.....	27
4.4	Artikkel 6: Retten til liv og utvikling	30
4.4.1	Innholdet i artikkel 6	30
4.4.2	Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?.....	31
4.5	Artikkel 12: Retten til å bli hørt.....	32
4.5.1	Innholdet i artikkel 12	32
4.5.2	Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?.....	33
4.6	Artikkel 27: Retten til en tilstrekkelig levestandard.....	34
4.6.1	Innholdet i artikkel 27	34
4.6.2	Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?.....	35
4.7	Artikkel 31: Retten til hvile, fritid og kulturliv	37
4.7.1	Innholdet i artikkel 31	37
4.7.2	Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?.....	38
5	KLAGEADGANG OG DOMSTOLSPRØVING	41
6	OPPSUMMERING OG AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	43
	KILDELISTE.....	45

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Den norske asylretten har de siste årene fått mye oppmerksomhet. Det er i stor grad en konsekvens av at antallet asylsøkere til Norge steg kraftig høsten 2015. Enslige mindreårige asylsøkere (EMA) som får midlertidig opphold frem til de fyller 18 år for deretter å sendes ut av landet, har fått spesielt mye oppmerksomhet denne høsten. Vi hører også om de som har fått avslag, men likevel ikke kan sendes ut av landet, de som bli værende her som “papirløse”¹. Betydningen av en rask og effektiv integrering av de som får innvilget beskyttelse understrekes også ofte. Gjennom deltakelse i introduksjonsprogrammet skal de få gå på norskkurs og få arbeidstrening.

Menneskene som får innvilget en oppholdstillatelse etter utlendingsloven² (utl.) § 38 femte ledd, en såkalt begrenset tillatelse, har derimot fått liten oppmerksomhet. Å få innvilget opphold etter § 38 femte ledd vil, i de fleste tilfeller, si at man fyller vilkårene for å få opphold på bakgrunn av “sterke menneskelige hensyn” eller “særlig tilknytning til riket” etter § 38 første ledd, men at man ikke kan dokumentere sin identitet.³ En begrenset oppholdstillatelse etter § 38 femte ledd gir rett til å oppholde seg i Norge og til å ta arbeid her, men den gir ikke rett til å få reisebevis eller til å bli bosatt i en kommune og delta i introduksjonsprogrammet. Videre forblir den økonomiske støtten fra staten svært lav.

I sin instruks om vurdering av identitet skrev Justis- og politidepartementet i 2009 at det ville medføre “klare ulemper” å ha en stor gruppe mennesker som lever med begrensede tillatelser.⁴ Til tross for dette har totalt 1433⁵ personer fått innvilget en begrenset oppholdstillatelse etter § 38 femte ledd siden 2010. 349 (24 %) av disse er medfølgende barn. Per oktober 2017 er det 198 medfølgende barn og 275 voksne som lever med en slik tillatelse i norske asylmottak.

Problemstillingen for denne oppgaven er hvorvidt konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse etter utl. § 38 femte ledd er i strid med Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen. Konvensjonen består av 54 artikler. Jeg har valgt å fokusere på retten til å ha en tilstrekkelig levestandard i art. 27 og retten til hvile og fritid i art. 31. Videre vil jeg ta for meg barnekonvensjonens fire generelle prinsipper som benyttes i tolkningen av de andre bestemmelsene i konvensjonen. Det dreier seg om diskrimineringsvernet i art. 2, retten til at

---

¹ En person som oppholder seg i Norge uten oppholdstillatelse

² Lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her

³ I tillegg kan tillatelsen innvilges der behovet midlertidig f.eks. ved behov for medisinsk behandling, eller på bakgrunn av andre “særlige grunner”. Mer om dette i kap. 2.2.2.

⁴ AI-103/2009 pkt. 4.1.

⁵ UDI (2017d)

barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i art. 3, retten til liv, overlevelse og utvikling i art. 6 og retten til å bli hørt i art. 12.

1.2 Presiseringer og avgrensninger

Denne oppgaven tar for seg konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse for medfølgende barn og deres foreldre. Begrensningen kan pålegges på bakgrunn av tvil om identitet, fordi behovet er midlertidig eller av andre “særlige grunner”. Utover noen setninger om hva som ligger i vilkårene om “midlertidig behov” og “andre særlige grunner” i kap. 2.2.2, vil oppgaven hovedsakelig ta for seg de tilfellene der tillatelsen er begrenset på bakgrunn av “tvil om utlendingens identitet”.

Både voksne og barn⁶ kan få en begrenset oppholdstillatelse etter utl. § 38 femte ledd. Med tanke på oppgavens problemstilling hvor spørsmålet er om konsekvensene er i strid med Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen, vil enslige voksne ikke bli omtalt i oppgaven. Fokuset vil være på familier, dvs. medfølgende barn og deres foreldre.

Av de enslige mindreårige asylsøkerne får mange innvilget tidsbegrenset oppholdstillatelse frem til de fyller 18 år. Rettslig hjemmel for disse tillatelsene er utlendingsforskriften (utf.) § 8-8, jf. utl. § 38 første ledd. De faller dermed utenfor oppgavens problemstilling. De enslige mindreårige som får innvilget tillatelse etter utl. § 38 femte ledd kan, siden februar 2017, få støtte til å bli bosatt i en kommune når tillatelsen deres har blitt fornyet en gang.⁷ De faller derfor også utenfor det jeg ønsker å fokusere på i oppgaven.

Enkelte familier er i den situasjonen at ett eller flere jentebarn får innvilget beskyttelse etter utl. § 28 på grunn av fare for kjønnslemlestelse. Der foreldrene til disse barna ikke har et selvstendig grunnlag for beskyttelse, vil de få innvilget en tillatelse etter utl. § 38 for å kunne være i landet sammen med barna sine. I de tilfellene hvor foreldrenes tillatelser begrenses etter femte ledd på bakgrunn av manglende ID-dokumenter, vil familien bli boende på asylmottak til tross for at barnet har en beskyttelsestillatelse. Disse familiene vil være i samme situasjon som familier hvor alle har begrensede tillatelser, og oppgavens problemstilling er derfor også aktuell for å beskrive deres situasjon.⁸

---

⁶ Definert som personer under 18 år jf. barnekonvensjonen art. 1.

⁷ Justis- og beredskapsdepartementet (2017)

⁸ For eksempel fra media se Odland (2017)

I 2014 ble det innført en engangsløsning for lengeværende barn hvor disse kan innvilges opphold etter utf. § 8-13.⁹ Når disse tillatelsene skal fornyes, vil det kunne gjøres etter utl. § 28 syvende ledd eller § 38 første eller femte ledd da utf. § 8-13 vil bli opphevet når aktuelle saker er ferdig behandlet.¹⁰ Det vil si at det i dag finnes barn som lever med en § 38 femte ledd tillatelse som i utgangspunktet hadde en tillatelse gitt etter utf. § 8-13. Konsekvensene av disse tillatelsene er så og si de samme, og det vil derfor ikke bli gjort noe skille mellom de som i første omgang fikk tillatelse etter utf. § 8-13, men nå har en § 38 femte ledd tillatelse, og de som har hatt tillatelse etter utl. § 38 femte ledd hele tiden.

1.3 Rettskildebildet

Den sentrale lovteksten til oppgavens tema er utlendingsloven av 2008. Utlendingsforskriften (utf.) har også vært en viktig kilde da denne utfyller og konkretiserer bestemmelsene i utlendingsloven.

Forarbeidene til utlendingsloven, primært NOU 2004: 20 og Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), har vært sentrale i arbeidet med å forstå formålet med og bakgrunnen for bestemmelsen i utl. § 38 femte ledd.

Det foreligger ingen høyesterettsavgjørelser som direkte omtaler oppgavens tema. Ulike deler av oppgavens tematikk er allikevel behandlet av Høyesterett. Blant annet vil Rt. 2015 s. 93 og Rt. 2012 s. 1985 bli nevnt. Videre vil en sak som gikk for Høyesterett i uke 41, om retten til reisebevis for flyktninger med ID-tvil, bli omtalt.

Da praksis på utlendingsfeltet i stor grad utvikles gjennom utlendingsdirektoratets (UDI) forvaltning av lovverket, har mange av direktoratets rundskriv samt instruksjer fra departementet vært viktige kilder. Spesielt sentrale har RS 2008-031 Krav til innkvarteringstilbud i ordinære mottak, RS 2010-075 Retningslinjer for høring av medfølgende barn i saker om beskyttelse og RS 2012-009 Registrering, vurderinger og endringer av ID opplysninger i saker etter utlendingsloven vært.

For å få et korrekt bilde av de faktiske konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse har jeg benyttet forskningsrapporter. Dette er den beste kilden til denne informasjonen uten selv å foreta intervjuer og feltarbeid i mottak, noe oppgavens omfang ikke tillater.

---

⁹ G-03/2014

¹⁰ PN 2017-4 pkt. 2 a.

Oppgavens tema gjør det nødvendig å anvende internasjonale rettskilder i tillegg til de nasjonale rettskildene.

FNs barnekonvensjon har en sentral plass i oppgaven. Konvensjonen gjelder som norsk lov, jf. menneskerettsloven¹¹ (mrl.) § 2 og skal ved motstrid gå foran annen lovgivning jf. mrl. § 3.

Jeg benytter den offisielle norske oversettelsen av barnekonvensjonen. Ved tolkning av barnekonvensjonen er utgangspunktet en naturlig språklig forståelse av ordlyden. Der ordlyden er uklar, er FNs barnekomités generelle uttalelser den sentrale kilden. Barnekomiteens uttalelser er ikke bindende, men tillegges i praksis vekt.¹² Hvor tungt kommentarene veier vil variere avhengig av hvor tydelige de er.¹³

De generelle kommentarene er publisert på FNs seks offisielle språk. Jeg har benyttet meg av den engelske versjonen. En oversettelse av den originale teksten vil, jf. Wien-konvensjonen art. 33 annet ledd, være å anses som en fortolkning. Da det for meg fremstår som unaturlig å ta inn mer engelskspråklig tekst i oppgaven enn absolutt nødvendig, vil jeg allikevel gjengi aktuell tekst på norsk. Utover min egne språklige forståelse av den engelske teksten har jeg funnet støtte i de norske oversettelsene av kommentarene som er tilgjengelig på regjeringen.no.

I arbeidet med å tolke og forstå FNs barnekonvensjon har jeg også, der jeg har funnet relevante avgjørelser, benyttet dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Disse publiseres hovedsakelig på engelsk.¹⁴ Også her vil jeg oversette aktuell tekst til norsk.

1.4 Videre fremstilling

I den videre fremstillingen har jeg valgt å innlede kapittel 2 med å gjengi hele ordlyden i utlendingsloven § 38. Dette gjør jeg for å gi leseren en oversikt før jeg i kap. 2.1. går nærmere inn på hva paragrafens hovedbestemmelse i § 38 første ledd jf. annet ledd går ut på. Det er nødvendig med en relativt grundig gjennomgang av vilkårene i paragrafens hovedbestemmelse da de samme vilkårene gjelder for en tillatelse etter femte ledd. I kapittel 2.2. gjennomgår jeg paragrafens femte ledd ved først å presentere vilkårene for å begrense en § 38 tillatelse. Deretter ser jeg på hvilke begrensninger som kan settes.

---

¹¹ Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett.

¹² Rt. 2015 s. 1388 avs. 271

¹³ Rt. 2015 s. 1388 avs. 272

¹⁴ Noen få dommer publiseres kun på fransk, men dette har ikke vært en aktuell problemstilling i arbeidet med oppgaven.

I kapittel 3 ser jeg på hvilke konsekvenser som følger av å få innvilget en begrenset oppholdstillatelse. Dette kapittelet er en presentasjon av faktiske forhold for å muliggjøre en nærmere drøftelse senere i oppgaven.

Kapittel 4 begynner med en generell presentasjon av barnekonvensjonen. Fremstillingen etterfølges av underkapitler dedikert til de utvalgte bestemmelsene i art. 2, 3, 6, 12, 27 og 31. Hvert underkapittel inneholder en gjennomgang av den aktuelle artikkelen, etterfulgt av en analyse hvor jeg ser de relevante konsekvensene av begrensede tillatelser i lys av den aktuelle bestemmelsen.

I kapittel 5 presenterer jeg kort klagemulighetene og adgangen til å få prøvd et mulig brudd på barnekonvensjonene for en norsk domstol. Oppgaven avsluttes med en oppsummering og enkelte egne bemerkninger i kapittel 6.

2 Utlendingsloven § 38

Utlendingsloven § 38 fastsetter at:

“Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen har særlig tilknytning til riket.

For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om

- a) utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- b) det foreligger tvingende helsemessige forhold som gjør at utlendingen har behov for opphold i riket,
- c) det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse, eller
- d) utlendingen har vært offer for menneskehandel.

I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barn kan gis oppholdstillatelse etter første ledd selv om situasjonen ikke har et slikt alvor at det ville blitt innvilget oppholdstillatelse til en voksen.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn, herunder

- a) mulige konsekvenser for omfanget av søknader på liknende grunnlag,
- b) de samfunnsmessige konsekvensene,
- c) hensynet til kontroll, og
- d) hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at

- a) tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- b) tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for oppholdstillatelse etter lovens kapittel 6 for utlendingens familiemedlemmer,
- c) tillatelsen ikke skal kunne fornyes, eller
- d) at tillatelsens varighet skal være kortere enn ett år.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.”

2.1 Opphold på humanitært grunnlag

Utlendingsloven § 38 benyttes til å vurdere asylsøkeres behov for opphold på såkalt humanitært grunnlag. Det dreier seg om en subsidiær skjønnsbestemmelse, jf. ordlyden “kan”¹⁵, som kommer til anvendelse i saker hvor det har vært søkt om flyktningstatus etter lovens paragraf 28. Der utlendingsmyndighetene avslår en søknad om beskyttelse, skal de av eget initiativ foreta en vurdering av om vedkommende bør få opphold etter utl. § 38, jf. § 28 syvende ledd.¹⁶ Bestemmelsen vil også være aktuell der det er sendt inn en omgjøringsbegjæring til utlendingsnemnda (UNE).¹⁷ Nærmere retningslinjer for anvendelsen av utlendingsloven § 38 er gitt i utf. kap. 8. Her fremgår det blant annet av § 8-1 at vurderingen i den enkelte sak skal være individuell. Hvor personene kommer fra og hvordan de generelle forholdene på hjemlandet er vil ikke alene føre til en innvilgelse. Det er den enkeltes forutsetninger for å klare seg i hjemlandet som vil være avgjørende.

I motsetning til rettighetsbestemmelsen om beskyttelse i utl. § 28 som er basert på den internasjonale flyktningkonvensjonen, er § 38 en rimelighetsbestemmelse med utspring i norsk rett.¹⁸ Terskelen for å få innvilget opphold på humanitært grunnlag er høy. Bestemmelsen inneholder ikke absolutte vilkår. Ved anvendelse av bestemmelsen foretar forvaltningen derfor en skjønsmessig vurdering av om tillatelse “bør” innvilges.¹⁹ Utlendingen har dermed ikke rettskrav på tillatelse selv om sterke menneskelige hensyn skulle foreligge. Hver enkelt sak får en konkret, individuell vurdering, hvor hensyn som taler for å innvilge en tillatelse veies opp mot innvandringsregulerende hensyn, jf. § 38 fjerde ledd. Hensyn det kan være aktuelt å legge vekt på er prinsippet om likebehandling og presumpsjonen om at positivt svar vil generere flere innvilgelser eller være med å motivere flere asylsøkere til å komme til Norge.²⁰

Det fremgår av § 38 tredje ledd at barnets beste skal være “et grunnleggende hensyn” i saker som omhandler barn. Selv om lovteksten ikke henviser direkte til barnekonvensjonen, viser ordlyden at utl. § 38 har tatt opp i seg konvensjonens art. 3 nr. 1 om barnets beste. Bestemmelsen i § 38 tredje ledd gir ikke barn et rettskrav på opphold, men er med å sikre at det i alle vurderinger som omhandler barn blir lagt vekt på, og vurdert grundig hva som er til barnets beste.²¹ For å sikre at vurderingene blir tilfredsstillende gjort, skal det, jf. utf § 17-1 a, fremgå av vedtak som berører barn hvilke vurderinger som er gjort.²²

---

¹⁵ NOU 2004: 20 s. 264, Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 152

¹⁶ Tolonen (2010) s. 305

¹⁷ En omgjøringsbegjæring vil si at den tidligere asylsøkeren ber UNE om å se på saken på nytt i lys av nye opplysninger som er fremkommet.

¹⁸ Tolonen (2010) s. 304

¹⁹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 420

²⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 421

²¹ Tolonen (2010) s. 318

²² Rt. 2012 s. 1985 avs. 142 og 146-150

I forvaltningsvedtak som er fattet etter utl. § 38 har domstolen som et utgangspunkt begrenset prøvingskompetanse. Den kan prøve lovanvendelsen, saksbehandlingen og om vedtaket bygger på riktig faktum slik saken stod på vedtakstidspunktet. Det konkrete skjønnet prøves derimot ikke.²³ I saker hvor barn er involvert er forvaltningens skjønn mindre fritt, da barnets beste, jf. ordlyden § 38 tredje ledd, skal være et “grunnleggende hensyn”. Domstolen kan her prøve at bestemmelsen er overholdt ved å ta utgangspunkt i begrunnelsen som er gitt i avgjørelsen.

Utlendingsloven § 38 første ledd oppstiller to alternative vilkår som hver for seg, eller samlet kan føre til innvilgelse av en § 38 tillatelse, “sterke menneskelige hensyn” eller “særlig tilknytning til riket”. Begrepene vil ofte overlape hverandre, men har allikevel selvstendig betydning.²⁴ For å danne et klarere bilde av hva som kan føre til en innvilgelse etter utl. § 38 vil jeg i det følgende kort presentere de to vilkårene.

2.1.1 Sterke menneskelige hensyn

Avgjørelsen om hvorvidt det foreligger sterke menneskelige hensyn skal, jf. ordlyden i 2. ledd, tas ut i fra en totalvurdering. Individuelle forhold som alder, kjønn, sykdom, sårbarhet og nettverk i hjemlandet vil være en del av vurderingsgrunnlaget. Også de allmenne forholdene i hjemlandet som generell vold, mangel på arbeid, bolig og helsetjenester er aktuelle å ta i betraktning.²⁵ Listen over hvilke forhold som kan utgjøre sterke menneskelige hensyn er ikke uttømmende, og vil kunne variere fra sak til sak. Eksempelvis vil en enslig mor uten mannlig nettverk kunne være mer sårbar i enkelte retursituasjoner enn en enslig mann uten forsørgerbyrde.²⁶ Det vil altså dreie seg om en sammensatt vurdering av alle relevante forhold.²⁷

Ved søknader fra barn vil dets tilknytning til riket være et relevant moment.²⁸ Hensynet til hva som vil være barnets beste skal, på lik linje som i andre vurderinger etter utl. § 38, være et sentralt moment i vurderingen av “sterke menneskelige hensyn”.²⁹

Helseproblemer er også ofte en del av en helhetsvurdering etter § 38. Et mindre alvorlig helseproblem vil kunne inngå som et moment i en helhetsvurdering.³⁰ Er sykdommen mer

---

²³ Rt. 2012 s. 1985 avs. 98 og 142

²⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 420

²⁵ Øyen (2013) s. 318

²⁶ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 154

²⁷ Øyen (2013) s. 318

²⁸ Utf. § 8-5 første ledd, jf. G-06/2014

²⁹ Meld. St. 27 (2011-2012) s. 44

³⁰ Tolonen (2010) s. 309

alvorlig eller akutt, vil det alene kunne danne grunnlag for en § 38 innvilgelse. Vurderingen vil avhenge av hvilket behandlingstilbud utlendingen vil kunne få i sitt hjemland. Samtidig ble det av departementet påpekt i forarbeidene at ikke alle som vil få et bedre helsetilbud i Norge enn i hjemlandet vil kunne få opphold her på dette grunnlaget alene.³¹ Terskelen i helserelaterte saker vil, som på andre områder, være lavere for barn enn for voksne.

2.1.2 Særlig tilknytning til riket

En “særlig tilknytning til riket” kan oppstå ved at søkeren tidligere har hatt opphold eller arbeid her. Aktuelle momenter vil da kunne være hva slags opphold vedkommende har hatt tidligere og hvor langvarig oppholdet var. Det kan også være snakk om asylsøkere som har måttet vente urimelig lenge på en avgjørelse på sin søknad om beskyttelse eller at et negativt vedtak har vist seg umulig å effektivere.³² Tilknytning kan også oppstå ved at vedkommende har familie i landet. Der familie er eneste eller sterkeste tilknytningsbånd til Norge skal det i utgangspunktet søkes om familiegjeningforening.³³ Samtidig er det slik at barn født inn i familier hvor foreldrene har en § 38 femte ledd tillatelse, ikke vil få innvilget familiegjeningforening. I stedet kan foreldrene søke om beskyttelse for barnet hvorpå utlendingsmyndighetene vil vurdere barnets situasjon og innvilge korrekt tillatelse alt etter hvilken situasjon barnet er i.³⁴

Der det foreligger en “særlig tilknytning” vil det som regel også foreligge “sterke menneskelige hensyn”. Ved vedtakelsen av den nye utlendingsloven ønsket departementet allikevel å beholde “særlig tilknytning” som et selvstendig vilkår da det kan tenkes tilfeller hvor tilknytning til riket alene bør danne grunnlag for videre oppholdstillatelse.³⁵

Det fremgår av utf. § 8-5 første ledd at det ved en vurdering etter utl. § 38 skal legges “særlig vekt” på barns tilknytning til riket. Hvor lenge barnet har bodd i Norge, hvor gammelt barnet er og om det har gått på skolen her vil være sentrale vurderingsmomenter. Jo sterkere tilknytning barnet har, jo tyngre veier dette i forhold til eventuelle innvandringsregulerende hensyn som gjør seg gjeldende. I de tilfellene hvor de innvandringsregulerende hensynene veier tyngst, skal det fremgå av vedtaket at dette er forsvarlig, sett i lys av prinsippet om “barnets beste”.³⁶

---

³¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 154-155 og 421, NOU 2004:20 s. 266

³² Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 158

³³ NOU 2004: 20 s. 266

³⁴ RS 2013-017 pkt. 3.4.

³⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 153

³⁶ Utf. § 8-5 sjette ledd

2.1.3 Identitetskrav

Det følger av utf. § 8-12 jf. utl. § 83 at det som hovedregel³⁷ kreves at utlendingen fremlegger dokumentasjon på sin identitet før det innvilges oppholdstillatelse. Utlendingen har plikt til å bidra til å avklare identiteten sin. Hensynet bak dette kravet er at norske myndigheter har behov for å være kjent med hvem som oppholder seg i riket. Utlendingsmyndighetene legger til grunn som dokumentert, den identiteten utlendingen oppgir og som verifiseres med fortrinnsvis pass eller andre offentlige reisedokumenter.³⁸ For søkere som ikke legger frem pass, vil identiteten, etter en helhetsvurdering, kunne anses som sannsynliggjort dersom det foreligger andre dokumenter eller opplysninger som i tilstrekkelig grad underbygger den oppgitte identiteten. Det er her et krav om sannsynlighetsovervekt.³⁹ Av de som søkte om beskyttelse i Norge i 2016, leverte 13 prosent pass.⁴⁰ Ved innvilgelse av beskyttelse er det ikke et krav at utlendingens identitet er dokumentert, det er tilstrekkelig med sannsynliggjort identitet. Ved innvilgelse av opphold på humanitært grunnlag etter utl. § 38, er kravene strengere. Her vil de fleste som ikke dokumenterer identiteten sin få en begrenset oppholdstillatelse.

2.1.4 Innholdet i en § 38 tillatelse

Av utl. § 60 fremgår det at en oppholdstillatelse i utgangspunktet gir rett til å ta arbeid, oppholde seg i landet, reise inn og ut av landet og at den danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. En førstegangstillatelse kan gis for inntil tre år og vil, så sant grunnlaget fortsatt er det samme, bli fornyet ved søknad om fornyelse, jf. utl. § 61. Når utlendingen har hatt en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent opphold i tre år sammenhengende, kan han ved søknad om fornyelse få innvilget permanent oppholdstillatelse jf. utl. § 62.

En tillatelse som danner grunnlag for permanent opphold gir rett til å bli bosatt i en kommune. Bosetting innebærer deltakelse i introduksjonsprogrammet, noe som vil si at vedkommende får betalt for å delta på norskopplæring og andre kvalifiserende tiltak for å komme over i utdanning eller jobb.⁴¹

---

³⁷ Unntak er søkere fra land som mangler sentraladministrasjon, f.eks. Somalia, og søkere det ikke vil være trygt for å fremskaffe ID-dokumenter f.eks. personer som får innvilget beskyttelse fordi de er forfulgt av hjemlandets myndigheter. Se AI-103/2009 pkt. 4.

³⁸ RS 2012-009 pkt. 4.

³⁹ RS 2012-009 pkt. 4.2.1.

⁴⁰ UDI (2017d)

⁴¹ Se introduksjonsloven §§ 2, 4, og 8

2.2 Begrenset tillatelse etter § 38 femte ledd

Utlendingslovens § 38 femte ledd muliggjør en begrensning av oppholdstillatelser der det er tvil om utlendingens identitet eller identiteten ikke er dokumentert. Hensynet bak bestemmelsen er å stimulere til fremleggelse av identitetspapirer fra personer som skal oppholde seg i Norge.⁴² Dagens ordlyd kom inn i utlendingsloven ved en endringslov i 2009.⁴³ Bakgrunnen var et ønske om at alle begrensningene forvaltningen kan foreta skulle fremgå av lovteksten.⁴⁴

Som det fremgår av ordlyden kan en begrensning skje på bakgrunn av tvil om utlendingens identitet, ved et midlertidig behov eller dersom andre “særlige grunner” tilsier det. Begrensningen kan gå ut på at tillatelsen ikke danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, at den ikke gir adgang til å søke om familiegjeningforening, at den ikke kan fornyes eller at den skal være kortere enn ett år.

I likhet med paragrafens hovedbestemmelse er også femte ledd en “kan”-bestemmelse. Det vil si at forvaltningen har adgang til, men ikke plikt til, å begrense en tillatelse dersom det foreligger ID-tvil, behovet for oppholdstillatelse er midlertidig eller når det foreligger andre “særlige grunner”.

2.2.1 Begrensning på grunn av tvil om identitet eller manglende dokumentasjon på identitet.

Det følger av utl. § 1 at lovens overordnede formål er å regulere og å ha kontroll med inn-og utreise til landet, samt å ha kontroll på utlendingers opphold i riket. Som det fremgår av oppgavens pkt. 2.1.3 er hovedregelen derfor at utlendinger som søker opphold i Norge skal fremlegge dokumentasjon på sin identitet.⁴⁵ Formålet med å begrense tillatelsen til personer som ikke har dokumentert sin identitet er følgelig å skape et insentiv til å skaffe seg de etterspurte dokumentene.

Bakgrunnen for å få en tillatelse etter utl. § 38 femte ledd vil være de samme som ble presentert under pkt. 2.1. Det vil si at utlendingsforvaltningen, i forlengelsen av en søknad om beskyttelse, vurderer at det foreligger sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket. Som tidligere nevnt var det i 2016 kun 13 prosent av de som søkte om beskyttelse i Norge som identifiserte seg med pass. Det vil si at et flertall av dem som ikke fikk beskyttelse, men opphold

---

⁴² GI-10/2011

⁴³ Lov av 19.06.2009 nr. 41 Lov om endringer i utlendingsloven og enkelte andre lover

⁴⁴ Tolonen (2010) s. 322

⁴⁵ Utl. § 83 annet ledd, jf. utf. § 8-12

etter § 38, ikke hadde pass. For disse menneskene vil grensedragningen mellom når det foreligger direkte ID-tvil⁴⁶ og når identiteten ikke er dokumentert⁴⁷ ikke alltid være tydelig.⁴⁸ Det vil være tilfeller der forvaltningene ikke opplever den oppgitte identiteten som direkte usannsynlig, men den er heller ikke dokumentert. Som tidligere nevnt vil dokumenter som ikke har samme notoritet som pass, kunne inngå i en helhetsvurdering av om personenes identitet er sannsynliggjort. Samtidig vil det i de fleste tilfeller, der det ikke må gjøres unntak pga. fare ved kontakt med hjemlandets myndigheter eller at hjemlandet ikke har fungerende sentralmyndighet⁴⁹, være naturlig å forvente at utlendingen fremlegger pass.

Fastsettelsen av medfølgende barns identitet påvirkes i stor grad av vurderingen av foreldrenes identitet. Dersom forvaltningen finner at det er tvil om foreldrenes identitet, vil det også være tvil om barnets identitet, med mindre barnet har pass uten at foreldrene har det. Også barn som fødes i Norge etter at familien er kommet hit vil kunne arve foreldrenes ID-tvil.⁵⁰

En begrenset tillatelse danner ikke grunnlag for permanent opphold og gis som regel for ett år av gangen. Ved søknad om fornyelse har utlendingen da anledning til å legge frem dokumentasjon på sin identitet og slik få opphevet begrensningene i tillatelsen.⁵¹ Dette omtales nærmere under pkt. 2.2.3.

2.2.2 Begrensing på grunn av midlertidig behov og andre "særlige grunner"

Et midlertidig behov for oppholdstillatelse i Norge vil som oftest oppstå på bakgrunn av sykdom. En utlending med en sykdom som ikke kan behandles i vedkommendes hjemland kan få en midlertidig tillatelse for å få behandling i Norge.⁵² Vilkåret "andre særlige grunner" benyttes sjelden, og innholdet er ikke utdypet i lovens forarbeider eller kommentarutgave. Personer som innvilges en slik midlertidig tillatelse vil ikke ha det samme behovet for å integreres i det norske samfunnet og dermed ikke være like sårbare for følgene av å leve med en begrenset tillatelse. De som får en § 38 femte ledd tillatelse på dette grunnlaget vil derfor ikke bli ytterligere omtalt i oppgaven.

---

⁴⁶ Utl. § 38 femte ledd

⁴⁷ Utf. § 8-12 første ledd

⁴⁸ Distinksjonen fremgår også av RS 2013-017 pkt. 1

⁴⁹ AI-103/2009 pkt. 4

⁵⁰ RS-2012-009 pkt. 6.6.2.

⁵¹ AI-103/2009 pkt. 4

⁵² NOU 2004:10 s. 421

2.2.3 Tillatelsens innhold og lengde

Å få innvilget en oppholdstillatelse etter utl. § 38 femte ledd innebærer, som omtalt over, først og fremst at tillatelsen ikke danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. En person med en tillatelse som ikke danner grunnlag for permanent opphold, blir ikke bosatt i en kommune, deltar ikke i introduksjonsprogrammet og mottar lav økonomisk støtte. Videre vil en person som får innvilget en begrenset tillatelse ikke kunne søke om familieegjenforening.

Standardlengden på en § 38 femte ledd tillatelse er ett år. Deretter kan den fornyes årlig, så lenge de samme forholdene som ved førstegangs innvilgelse fortsatt foreligger. I spesielle tilfeller kan det bestemmes at tillatelsen skal ha kortere varighet enn ett år eller at den ikke skal kunne fornyes. Dette vil være tilfelle der behovet er midlertidig som f.eks. ved sykdomsbehandling som etter en periode avsluttes og utlendingens behov for opphold i Norge deretter bortfaller.

2.2.4 Fornyelse av begrensede tillatelser

Retningslinjene for praksis for å fornye en begrenset oppholdstillatelse følger av RS 2013-017. Dersom utlendingen legger frem de nødvendige dokumentene i forbindelse med fornyessøknaden, vil begrensningene bli opphevet og personen få en ny førstegangstillatelse etter utl. § 38 første ledd.⁵³ Denne tillatelsen danner grunnlag for permanent opphold. I 2012 fant Sønsterudbråten at 33 prosent av de begrensede tillatelsene som ble fornyet mellom 2009 og 2012 endte med at begrensningene ble opphevet.⁵⁴ 90 prosent av disse opphevingene skjedde ved første gangs søknad om fornyelse.

Årsaken til at en utlending ikke legger frem ID-dokumenter ved søknad om fornyelse av en § 38 femte ledd tillatelse varierer. Det kan dreie seg om at personen ikke ønsker at det skal bli kjent hvem han/hun egentlig er og derfor velger å ikke legge frem dokumenter han/hun er i besittelse av eller unngår å forsøke å skaffe ID-dokumentene UDI etterspør. For mange dreier det seg om manglende tilgjengelighet fordi aktuelt konsulat eller ambassade ligger i utlandet og det er komplisert å komme seg dit uten gyldig reisedokument.⁵⁵ En annen utfordring i forbindelse med å måtte reise til utlandet vil være økonomi. Videre er enkelte utlendinger redde for hvilke konsekvenser det vil ha for familien i hjemlandet om de henvender seg til hjemlandets myndigheter for å søke om pass.⁵⁶

---

⁵³ RS 2013-017 pkt. 3.1.

⁵⁴ Jeg har etterspurt, men ikke lykkes i å få et tilsvarende tall for perioden frem til i dag.

⁵⁵ Utlendingen kan i slike tilfeller få innvilget et enkelt-reisebevis av UDI for å reise til det landet hvor aktuell ambassade ligger.

⁵⁶ Sønsterudbråten (2012) s. 7

I 2009 sendte UDI et brev til departementet og foreslo å oppheve begrensningene i § 38 femte ledd tillatelser når det ble søkt om fornyelse og tillatelsen i utgangspunktet var gitt med bakgrunn i hensynet til barnets tilknytning til riket, selv om det ikke var fremlagt ID-dokumenter. Forslaget forutsatte at det ikke forelå andre grunner til å tvile på søkers identitet.⁵⁷ I GI-10/2011 samtykket ikke departementet til dette og presiserte at forslaget ikke er i tråd med formålet bak utf. § 8-12 om å få utlendingene til å legge frem dokumentasjon på sin identitet.

2.2.5 Omfanget av bruken

Siden 2010 har totalt 1433 personer fått innvilget oppholdstillatelse etter utl. § 38 femte ledd.

År	Medfølgende barn	Voksne	EMA	Totalt
2010	106	135	16	257
2011	84	102	11	197
2012	22	62	10	94
2013	34	53	32	119
2014	14	33	42	89
2015	15	24	41	80
2016	28	64	267	359
2017 (jan-okt.)	46	61	131	238
Totalt	349	534	550	1433

Ved utgangen av oktober 2017 var det 275 voksne og 198 medfølgende barn som levde med en begrenset oppholdstillatelse i norske mottak.⁵⁸ Tabellen under viser når tillatelsene til de 473 personene med begrensede tillatelser som fortsatt bor i mottak ble innvilget.⁵⁹

År	Medfølgende barn	Voksne	Totalt
2010	5	4	9
2011	2	7	9
2012	6	14	20
2013	14	35	49
2014	29	29	58
2015	34	39	73
2016	62	63	125
2017	46	84	130
Totalt	198	275	473

⁵⁷ RS 2012-009 pkt. 4.2.1

⁵⁸ Det finnes også personer med denne typen tillatelser som bor utenfor mottak. Det finnes ikke tall på hvor mange dette gjelder. Den nederste tabellen omfatter også de som har fått tillatelse etter utf. § 8-13, derfor er noen av tallene høyere enn de som følger av den øverste tabellen.

⁵⁹ UDI (2017d)

3   Konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse

At en oppholdstillatelse er begrenset vil si at den ikke danner grunnlag for permanent opphold, at innehaveren ikke kan søke om familiegjening og at tillatelsen må fornyes ofte. I det følgende ser jeg nærmere på hva konsekvensene av å leve med en slik begrenset tillatelse er.

3.1   Å leve på asylmottak

3.1.1   Om mottakssystemet

Det norske mottakssystemet består av forskjellige typer asylmottak. På Råde ligger ankomstsenter Østfold, et stort mottakssenter som kom på plass i forbindelse med de store ankomstene i 2015. Her bli nyankomne asylsøkere registrert av Politiets utlendingsenhet (PU) og de gjennomgår en helsesjekk. Ved fullført registrering og godkjent helsesjekk blir søkerne, som regel i løpet av 48 timer, flyttet videre til et transitmottak, f.eks. Refstad mottak i Oslo. Her bli asylsøkerne boende mens de venter på å komme på intervju hos UDI. Etter endt intervju flytter de videre til et permanent mottak hvor de bor mens de først venter på svar på søknaden sin og deretter på å bli bosatt eller sendt ut av landet dersom svaret er negativt. Dette er standardløpet og kan avvike i enkelttilfeller dersom kapasiteten i en mottakstype er sprengt. Enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år bor i egne, tilpassede mottak. De enslige mindreårige asylsøkerne under 15 år bor i egne omsorgssentre drevet av Bufetat.⁶⁰

Livet ved de permanente asylmottakene er preget av venting. Enkelte venter på å komme på intervju hos UDI, mens de fleste har vært på intervju og venter på svar. Noen har fått innvilget opphold og venter på å bli bosatt, mens andre har fått avslag og venter på å bli returnert til det landet de opprinnelig kommer fra. De som har fått innvilget opphold etter § 38 femte ledd venter på å få opphevet begrensningene sine slik at de kan bli bosatt i en kommune.

Det følger av RS 2008-031 pkt. 2 at et ordinært mottak skal være et nøkternt, men forsvarlig innkvarteringstilbud. Det fremgår videre at enhver beboer skal ha sin egen seng, at mottaket må være rent og at det må være fellesarealer som kjøkken, stue og en barnebase. Mottaket må også være trygt for beboerne. Utover dette er det opp til den enkelte driftsoperatør å innrede og tilrettelegge mottaket på den måten de anser som hensiktsmessig. De permanente mottakene er organisert på forskjellige måter, enten som sentraliserte mottak eller som desentraliserte mottak. Ved et sentralisert mottak bor beboerne samlet i et stort hus med flere rom eller i forskjellige hus samlet på et område, f.eks. Dikemark asylmottak i Akershus. Det kan være omgjorte

---

⁶⁰ UDI (2017b)

hoteller eller tidligere internatskoler. I de desentraliserte mottakene bor folk mer spredt f.eks. i leiligheter rundt om i byen. Et eksempel på et desentralisert asylmottak er Søre Sunnmøre.⁶¹

Videre varierer det om det er mottaket som står for maten eller om beboerne selv lager sin egen mat. Ved de sentraliserte mottakene vil det variere om det er mottaket som ordner mat eller om beboerne har selvhushold. I de desentraliserte mottakene er det naturlig med selvhushold.

3.1.2 Å leve på mottak over tid

Et asylmottak er i utgangspunktet et frivillig innkvarteringstilbud. De som velger å flytte ut av mottakssystemet må selv dekke boutgiftene sine og har ikke lenger rett på den basisstøtten personer som bor på asylmottak mottar. Det er derfor svært få personer som velger å forlate mottakssystemet på egenhånd.

Per 4.9.2017 bor det 7567 personer i norske asylmottak. Av disse har 549 oppholdstillatelse, men skal ikke bosettes. Av barna som lever i mottak med begrenset oppholdstillatelse har de fem barna som fikk tillatelse i 2010 lengst botid.

Når antall asylsøkere går ned, må enkelte mottak legges ned og beboerne fordeles på andre mottak rundt om i landet. I 2016 kan så mye som 848 familier ha blitt berørt av flytting mellom forskjellige ordinære asylmottak.⁶²

Barn er i en spesielt sårbar situasjon og det er viktig å skape gode forhold for barn som bor i mottak.⁶³ Barn som bor i asylmottak har rett på et aktivitetstilbud på dagtid. Barn mellom 2 og 6 år skal ha et daglig tilbud om tre timer organisert opplegg i ukedagene.⁶⁴ Dette kan være i form av barnehageplass eller opplegg på mottakets barnebase. Rett til barnehageplass avhenger i utgangspunktet av å være bosatt i en kommune.⁶⁵ 2 og 3 åringer med oppholdstillatelse, f.eks. § 38 femte ledd tillatelse, kan allikevel få et tilbud om gratis kjernetidsplass i en barnehage dersom kommunen ønsker å gi et slikt tilbud.⁶⁶ De kommunene som i dag tilbyr barnehageplass til disse barna får utgiftene dekket av UDI.⁶⁷ For 4- og 5-åringene mottar vertskommunen

---

⁶¹ UDI (2017a)

⁶² UDI (2017d) Tallene er innhentet fra UDI statistikk via e-post. De opplyser at tallene har en viss grad av usikkerhet da det f.eks. kan hende at en familie har flyttet flere ganger og slik blitt telt flere ganger.

Se også Hagen (2017)

⁶³ Ot.prp. 75 (2006-2007) s. 125

⁶⁴ RS 2011-011 pkt. 4

⁶⁵ Barnehageloven § 12 a tredje ledd

⁶⁶ I statsbudsjettet for 2018 er det foreslått gratis kjernetid i barnehage for alle 2- og 3-åringer som bor på asylmottak. Se Kunnskapsdepartementets Prop. 1S (2017-2018) s. 138.

⁶⁷ RS 2011-025 pkt. 3.5.1

tilskudd til heldagsplass i barnehage. Ved å gå i barnehagen får barna bedret sine norskkunnskaper før de skal begynne på skolen og blir kjent med livet utenfor asylmottaket.

For barn i mottak som fyller seks år, gjelder samme rett til skolegang som andre barn i Norge. Det følger av opplæringslova § 2-1 annet ledd at alle barn som antas å oppholde seg mer enn tre måneder i Norge har rett og plikt til grunnskoleutdanning. For ungdom som skal begynne på videregående har de rett til dette så lenge de venter på svar på asylsøknaden sin eller de har fått oppholdstillatelse. Ved avslag mister de retten til videregående skolegang.⁶⁸

3.2 Økonomi

Personer som bor på asylmottak får utbetalt et månedlig beløp som skal dekke alle deres utgifter. Beløpets størrelse avhenger av personens alder og typen mottak vedkommende bor ved. Det følger av RS-2008-035v1 pkt. 4 at i mottak med fri kost får voksne over 18 år 786 kr pr. måned, mens det per barn utbetales 804 kr. Enslige forsørgere får et tillegg på 408 kr. I mottak med selvhushold får voksne 2404 kr, ektepar og samboere får 4564 kr. Utbetalingene per barn er delt opp i aldergrupper. For barn mellom 0 og 5 år utbetales det 1336 kr, for de mellom 6 og 10 år utbetales det 1788 kr og for de mellom 11 og 17 år, 2268 kr. Enslige forsørgere får her et tilleggsbeløp på 788kr i måneder.

En familie bestående av to voksne og to barn (4 og 7 år) vil da få utbetalt 3216 kr i mottak hvor de får mat eller 7688 kr i mottak med selvhushold. En enslig mor med to barn (4 og 7 år) vil tilsvarende få 2856 kr eller 6316 kr.

Når en familie får innvilget oppholdstillatelse, får de samtidig rett til barnetrygd. De får da utbetalt differensen mellom det tidligere mottatte basisbeløpet for barnet og barnetrygden. Normalt vil dette utgjøre et ekstrabeløp på 356 kr i måneden per barn.

Til sammenligning er den gjennomsnittlige inntekten etter skatt for par med barn (0-5 år) i det norske samfunnet på 735 800 kr, dvs. i gjennomsnitt 61 316 kr i måneden.⁶⁹ Den økonomiske stønaden til beboere i asylmottak ligger også godt under satsene for sosialhjelp.⁷⁰

---

⁶⁸ Opplæringsloven § 3-1(12)

⁶⁹ SSB (2017b)

⁷⁰ Økonomisk sosialhjelp fastsettes på bakgrunn av søknad. De statlige veiledende retningslinjene fremgår av NAVs hjemmesider. Se NAV (2017).

3.3 Bosetting i kommune og introduksjonsprogrammet

Det følger av Lov om introduksjonsordning og norskopplæring (introduksjonsloven) § 2 annet ledd at retten til å bli bosatt i en kommune avhenger av at man er kvalifisert for å delta i introduksjonsprogrammet. Av bestemmelsens første ledd fremgår det at det er utlendinger som har fått innvilget beskyttelse etter utl. § 28, opphold som overføringsflyktning etter utl. § 35 tredje ledd, en fornybar tillatelse etter utl. § 38 første ledd eller kollektiv beskyttelse etter utl. § 34 som har rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogrammet. I tillegg kommer personer som har fått familiegjeforening etter aktuelle bestemmelser. Med andre ord må tillatelsen danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Vedkommende må i tillegg trenge “grunnleggende kvalifisering”⁷¹ og være mellom 18 og 55 år.

Introduksjonsprogrammets formål er, jf. introduksjonsloven § 4, å sikre deltakerne grunnleggende ferdigheter i norsk, innsikt i det norske samfunnet og kvalifisere vedkommende til å ta del i arbeidslivet. Utlendingen får en individuell plan, blir fulgt opp av en rådgiver i NAV eller i kommunen. Deltakelse i introduksjonsprogrammet kan sammenlignes med en jobb og vedkommende får utbetalt en månedlig stønad. På årsbasis tilsvarer stønaden to ganger folketrygdens grunnbeløp (2G).⁷²

Som vi har sett tidligere danner en § 38 femte ledd tillatelse ikke grunnlag for permanent opphold, og en person med en slik tillatelse vil ikke bli bosatt i en kommune. Vedkommende får da heller ikke tilbud om deltakelse i introduksjonsprogrammet og blir boende på asylmottak.

3.4 Oppholdskort og utlendingspass

Alle utlendinger som innvilges midlertidig eller permanent oppholdstillatelse i Norge får utstedt et Schengen-standardisert oppholdskort, jf. utl. § 64 a. Kortet er ikke et ID-dokument, men er ment som dokumentasjon på oppholdstillatelsen. Her er det altså ingen forskjell på om du har en ubegrenset eller en begrenset oppholdstillatelse.

For å kunne reise inn og ut av Norge må en utlending bosatt i Norge være i besittelse av sitt hjemlands pass, et norsk reisebevis for flyktninger eller et utlendingspass. Det følger av utl. § 64 annet ledd at det kan utstedes utlendingspass til personer med oppholdstillatelse i Norge der utlendingens forhold til hjemlandets myndigheter tilsier at vedkommende trenger et slikt reisebevis. Jf. utf. § 12-5 femte ledd bokstav a, jf. § 12-1 kan et slikt utlendingspass nektes utstedt der det er tvil om utlendingens identitet. Jf. utf. § 12-5 femte ledd bokstav d kan

---

⁷¹ Kunnskap og ferdigheter som kvalifiserer innvandreren til ordinært arbeid eller ordinær utdanning. Se https://www.imdi.no/opplaring-og-utdanning/hvem-har-rett-til-hva-slags-opplaering/#title_1

⁷² Introduksjonsloven § 8.

utlendingspass også nektes utstedt til personer med oppholdstillatelser som ikke danner grunnlag for permanent opphold. Dette vil i praksis si at en person som får innvilget en tillatelse etter § 38 femte ledd på bakgrunn av tvil om identitet så og si aldri vil få innvilget et ordinært utlendingspass.

For å kunne få opphevet begrensningene i tillatelsen sin må utlendingen dokumentere sin identitet ved hjelp av ID-papirer utstedt av sitt hjemlands myndigheter. De fleste land krever personlig oppmøte når det skal utstede pass og andre ID-dokumenter. For borgere av land som ikke har ambassade eller konsulat i Norge betyr dette at vedkommende må reise ut av landet for å ha mulighet til å få utstedt slike ID-papirer. Til dette formålet kan de få utstedt et utlendingspass som er begrenset til en enkelt reise, jf. utf. § 12-6 sjette ledd.

3.5 Fødselsnummer og bankkonto

Fødselsnummer benyttes for å identifisere personer som regnes som bosatt i Norge. Det følger av folkeregisterloven⁷³ § 2-2 at personer som anses som bosatt får fødselsnummer, mens andre personer som registreres i folkeregisteret får D-nummer. Hovedvilkåret for å få fødselsnummer i Norge er at personen fyller kravene for bostedsregistrering som fremgår av folkeregisterloven § 4-2. Det er tre vilkår for å oppfylle bostedsregistreringskravet. Det må foreligge et oppholdsgrunnlag, oppholdet må være av minimum seks måneders varighet og du må kunne identifisere deg.⁷⁴

Personer med en tillatelse etter utl. § 38 femte ledd har både oppholdsgrunnlag og et opphold som er ment å vare lenger enn seks måneder. Spørsmålet er da om de oppfyller vilkåret om å kunne identifisere seg.

Et Schengen-standardisert oppholdskort er i utgangspunktet ikke et id-dokument.⁷⁵ Det er allikevel slik at personer som har oppholdstillatelse på bakgrunn av beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag (utl. § 38) i denne sammenheng kan identifisere seg med sitt Schengen-standardiserte oppholdskort.⁷⁶ Dette vil si at en person som lever med en begrenset oppholdstillatelse i utgangspunktet kan bli registrert som bosatt i Norge og få fødselsnummer. I hvilken grad dette faktisk gjøres av de som fortsatt bor på et asylmottak er usikkert da det vil kreve inngående kunnskap i norsk for å manøvrere i byråkratiet.

---

⁷³ Lov 9. Desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven)

⁷⁴ Skattedirektoratet (2014) s. 34 og 85

⁷⁵ RS 2012-011 pkt. 1

⁷⁶ Skattedirektoratet (2014) s. 85-86

Å leve i Norge krever i flere sammenhenger at man har bankkonto. Eksempelvis vil de fleste arbeidsgivere etterspørre bankkonto og offentlige etater som NAV vil også be om kontonummer for å utbetale f.eks. barnetrygd. Vilåårene for å opprette bankkonto er at du kan forklare behovet for bankkontoen og at du kan legitimere deg. Gyldig legitimasjon vil være gyldig norsk eller utenlandsk pass, gyldig utlendingspass eller gyldig reisebevis for flyktninger.⁷⁷ Som vi så over vil utlendinger med begrensede oppholdstillatelser etter utl. § 38 femte ledd ikke få utlendingspass og er dermed også avskåret fra å få åpnt bankkonto.

Personer i denne situasjonen må da finne alternative måter å få utbetalt f.eks. barnetrygd. Dette løses ofte ved å søke om å få barnetrygden på utbetalingsanvisning. Beløpet vil da bli utbetalt av UDI ved hjelp av asylmottaket. I andre sammenhenger hvor det er behov for å få overført penger må vedkommende oppgi kontonummeret til bekjente som har tilgang på bankkonto og deretter stole på at disse tar ut pengene og overleverer de. Utover at dette er upraktisk oppleves det også som slitsomt og krevende å stadig være avhengig av hjelp fra andre.⁷⁸

3.6 Arbeid

Det følger av utl. § 60 tredje ledd b at alle personer med lovlig opphold i Norge har rett til å ta arbeid her. Det vil si at personer som lever med en § 38 femte ledd tillatelse har rett til å jobbe. At arbeidsledigheten i Norge, per august 2017, er på kun 4,3 prosent⁷⁹ gjenspeiler ikke virkeligheten for denne gruppen mennesker. På grunn av manglende norskkunnskaper og hjelp til integrering, samt liten grad av øvrig oppfølging, vil det være svært vanskelig for personer med begrensede oppholdstillatelser å finne seg en jobb. For de som skulle klare å finne en aktuell jobb uten krav til norskkunnskaper oppstår det andre utfordringer. Når man får seg jobb i Norge er det standard prosedyre å oppgi kontonummer for å kunne få utbetalt lønn. Som vi så over vil en person som lever med en begrenset oppholdstillatelse ikke ha anledning til å åpne norsk bankkonto. For å få utbetalt lønn vil de da, forutsatt at arbeidsgiver aksepterer det, måtte oppgi en bekjents kontonummer, jf. over.

---

⁷⁷ Finans Norge (2017) og Nordea (2017)

⁷⁸ Mte med NOAS, 25.08.2017

⁷⁹ SSB (2017a)

4 Konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse sett i lys av Norges forpliktelser etter barnekonvensjonen

Hovedspørsmålet i dette kapittelet er om konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse innebærer at Norge bryter sine forpliktelser etter barnekonvensjonen. I det følgende vil jeg først gi en generell presentasjon av barnekonvensjonen. Deretter går jeg nærmere inn på de artiklene som er spesielt relevante for oppgaven. Hvert delkapittel vil bestå av en presentasjon av innholdet i en bestemt artikkel etterfulgt av en drøfting hvor jeg ser konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse etter utl. § 38 femte ledd i lys av den aktuelle bestemmelsen i barnekonvensjonen.

Flere av utfordringene som følger med en tillatelse etter § 38 femte ledd henger sammen og påvirker hverandre gjensidig. Flere av barnekonvensjonens bestemmelser overlapper også hverandre, blant annet skal konvensjonens øvrige artikler tolkes i lys av de fire generelle prinsippene. Gjennom kapittelet har jeg forsøkt å ta hensyn til dette og unngå for mange gjentakelser.

4.1 Om konvensjonen

FNs konvensjon om barns rettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling den 20. november 1989. Konvensjonen har bred oppslutning, og det er i dag kun USA som ikke har ratifisert den. I Norge ble barnekonvensjonen signert 26. januar 1990 og ratifisert 8. januar 1991. I 2003 ble barnekonvensjonen innarbeidet i menneskerettsloven og har nå forrang foran annen norsk lov.⁸⁰

Det fremgår av ordlyden i barnekonvensjonens art. 2 nr. 1 at rettighetene som følger av den skal sikres for alle barn som befinner seg innenfor en medlemsstats jurisdiksjon. Det vil si at staten Norge plikter å sikre at også barn som lever med en tillatelse etter § 38 femte ledd eller som påvirkes av at foreldrene lever med en slik tillatelse får sine konvensjonsrettigheter oppfylt på lik linje med andre barn.

Av barnekonvensjonens fortale følger det at konvensjonen søker å beskytte barns særlige rettigheter. Selve konvensjonen består av 54 artikler og omhandler både sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Det følger av barnekonvensjonen art. 4 at stater som ratifiserer konvensjonen plikter å påse at all nasjonal lovgivning er i samsvar med konvensjonen. Videre innebærer de ulike kategoriene av rettigheter forskjellig grad av plikt til

---

⁸⁰ Menneskerettsloven § 3

oppfyllelse. Sivile og politiske rettigheter skal oppfylles fullt ut, mens de økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene skal oppfylles så langt statens ressurser tillater det.⁸¹

Det er tre forskjellige aktører i barnekonvensjonen: barnet, barnets omsorgsperson og de statlige aktørene. Det fremgår av flere bestemmelser i konvensjonen at et familiemiljø er det ønskelige utgangspunktet for å sikre barn en harmonisk oppvekst og slik forberede dem til å leve som en del av samfunnet rundt dem. Der foreldrene svikter, skal staten gripe inn.

FNs komite for barns rettigheter (FNs barnekomité) ble opprettet i februar 1991. Den består av 18 eksperter som jobber med å overvåke medlemslandenes oppfyllelse av sine konvensjonsforpliktelser.⁸² Komiteen møtes i utgangspunktet tre ganger i året og går da gjennom medlemslandenes rapporter som leveres hvert femte år. Komiteen gir også ut generelle kommentarer som tar for seg hvordan de forskjellige artiklene i konvensjonen skal tolkes. Disse kommentarene er ikke folkerettslig bindende, men tillegges vekt da de er gjennomarbeidet og utgis av komiteen som er satt til å sikre medlemsstatenes implementering av konvensjonen. Høyesterett uttalte videre i Rt. 2015 s. 93 at den generelle kommentaren er det naturlige utgangspunktet for å tolke art. 3 nr. 1.⁸³ Dette vil være overførbart til konvensjonens andre bestemmelser.

Barnekomiteen anser fire av konvensjonens artikler for å gjelde som generelle prinsipper.⁸⁴ Dette gjelder prinsippet om ikke-diskriminering i art. 2, prinsippet om barnets beste i art. 3 nr. 1, retten til liv og utvikling i art. 6 og barnets rett til å bli hørt i art. 12. De resterende bestemmelsene i konvensjonen skal ses i lys av de generelle prinsippene.⁸⁵

Respekten for og sikringen av menneskerettighetene er grunnlovsfestet i Norge, jf. GrL. § 92. Videre fremgår det av utl. § 3 at loven skal anvendes i samsvar med de internasjonale reglene Norge er bundet av, herunder barnekonvensjonen.

4.2   Artikkel 2: Retten til ikke-diskriminering

4.2.1   Innholdet i artikkel 2

Barnekonvensjonens art. 2 går ut på at statene skal respektere og sikre de rettighetene som følger av konvensjonen uten å diskriminere.⁸⁶ I Norge har diskrimineringsvernet også

---

⁸¹ FNs barnekomité, General comment No. 19 avs. 25

⁸² OHCHR (2017)

⁸³ Rt. 2015 s. 93 avs. 64

⁸⁴ FNs barnekomité, General comment No. 5, avs. 12

⁸⁵ Smith (2016) s. 18

⁸⁶ Heyerdahl (2016) s. 31

konstitusjonell forankring i Grl. § 98 jf. § 104 første ledd.⁸⁷ Hva som utgjør diskriminering er ikke definert i barnekonvensjonen, men det fremgår av art. 2 nr. 1 at rettighetene skal sikres uten at det ses hen til barnets eller dets omsorgspersons “rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning, nasjonale, etniske eller sosiale opprinnelse, eiendomsforhold, funksjonshemming, fødsel eller annen stilling”. Oppholdsstatus i et land kan være et eksempel på en slik “annen stilling”.⁸⁸

FNs barnekomité har ikke utgitt en egen generell kommentar om art. 2. Menneskerettighetskomiteen har imidlertid uttalt at diskriminering er “forskjellsbehandling, utelukkelse, begrensning eller fortrinnsrett basert på rase, farge, språk, kjønn, religiøs, politisk eller annen overbevisning, opprinnelse eller bosted og som har som mål eller resultat å ødelegge en likeverdig nytelse av alle rettigheter og friheter”⁸⁹ (min oversettelse). Hva som utgjør diskriminering har også vært oppe til behandling i EMD flere ganger. I avgjørelser om hva som utgjør diskriminering etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) art. 14, har domstolen gjort det klart at diskriminering innebærer en form for usaklig forskjellsbehandling.⁹⁰ Å ikke diskriminere vil ikke si at alle barn skal behandles likt, men eventuell forskjellsbehandling må være saklig og rimelig. Alle barn skal få den hjelpen de trenger for å kunne nyttiggjøre seg sine rettigheter. Det vil si at det i enkelte tilfeller vil være nødvendig med positiv særbehandling. For å sikre at alle barn får de samme mulighetene, må det kartlegges hvilke grupper barn som kan ha behov for spesielle tiltak for å gjøre dette mulig.⁹¹

Barn under 8 år anses for å være i tidlig barndom. På mange områder er disse barna spesielt sårbare da de er helt avhengige av omsorgspersonene rundt seg for å kunne realisere sine rettigheter generelt og retten til liv og overlevelse i BK art. 6 spesielt. I enkelte kulturer har jentebarn spesielt stor risiko for å oppleve forskjellsbehandling. Også barn med funksjonshemninger, HIV-positive barn og barn av en spesiell etnisk opprinnelse kan være ekstra utsatte.⁹²

Det er staten som er ansvarlig for å sikre at forbudet mot diskriminering overholdes. Dette innebærer at ikke-diskrimineringsprinsippet må tas inn i nasjonal lovgivning og at brudd på diskrimineringsvernet skal kunne prøves for domstolen.⁹³ Videre vil opplæring av relevante fagpersoner, informasjonskampanjer og handlingsplaner være nyttige.

---

⁸⁷ Norges Nasjonale institusjon for menneskerettigheter (2016) s. 10

⁸⁸ Heyerdal (2016) s. 41

⁸⁹ UNICEF (2007) s. 17

⁹⁰ Se Waite mot Storbritannia (2002) avs. 79 og Thlimmenos mot Hellas, 2000 avs. 44

⁹¹ FNs barnekomité, General comment No. 5, avs. 12

⁹² FNs barnekomité, General comment No. 7, avs. 11

⁹³ Heyerdahl (2016) s. 47

Jf. art. 4 kan konvensjonens økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter oppfylles gradvis i tråd med landets tilgjengelige ressurser. Det er allikevel en forutsetning at den gradvise oppfyllelsen skjer uten noen form for diskriminering.

4.2.2 Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?

Barn som lever med en § 38 femte ledd-tillatelse har rett til å oppholde seg i Norge samtidig som livet deres på mange måter fortsatt står på vent. Som det fremgikk i kap. 3.1. blir de fleste barn med en begrenset oppholdstillatelse boende på asylmottak. Livet ved et asylmottak skiller seg markant fra det livet de fleste barn i det norske samfunnet lever. Disse barna utgjør således en gruppe som kan risikere diskriminering, og det trengs spesielle tiltak fra staten for å sikre at de får sin rett til ikke-diskriminering oppfylt.

Foreldre har det primære ansvaret for å sikre at barna får dekket sine behov. Der foreldrene ikke er i stand til dette, skal staten gripe inn for å hjelpe. Foreldre som lever med en begrenset oppholdstillatelse har, som vi så i kap. 3, liten mulighet til å tjene til livets opphold. Det kan dermed argumenteres for at staten oppfyller sin plikt til å hjelpe disse barna ved å utbetale økonomisk stønad til familien. Utbetalingene er allikevel svært lave, og som det fremgikk av kap. 3.2, befinner familier ved norske asylmottak seg i en meget krevende økonomisk situasjon.

Alle barn skal ikke behandles likt, men de skal få de samme mulighetene til å nå sitt potensiale. Utbetalingene til beboere i asylmottak er så lave at foreldrene sliter med å gi barna sine nok mat og varme klær. Hadde denne situasjonen vart i et år, jf. at asylmottak er tenkt som et midlertidig tilbud, hadde det vært en ting. Når mange av barna med begrensede oppholdstillatelser bor på asylmottak store deler av oppveksten, ender de i realiteten opp med å tilbringe barndommen sin i fattigdom.

Jf. art 4 skal barnekonvensjonens økonomiske rettigheter sikres i samsvar med statens ressurser. Det synes vanskelig å hevde at staten Norge ikke har ressurser til å øke utbetalingene til barnefamilier i asylmottak noe. Når det samtidig ikke ytes hjelp til foreldrene for å lette deres inntreden i jobbmarkedet, kan det argumenteres for at det diskrimineres mot disse familiene med bakgrunn i deres oppholdsstatus.

Konsekvensene av denne diskrimineringen kan bli store. I forskningsrapporter basert på undersøkelser i asylmottak er fattigdom et gjentakende tema. Foreldre forteller om at de ikke har råd til mat og klær til barna sine og som et resultat føler på skam og frustrasjon.⁹⁴ Enkelte

---

⁹⁴ Sønsterudbråten (2012) s. 82

foreldre er også redde for at myndighetene, som en konsekvens av at barna ikke får tilstrekkelig mat og varme klær, skal frata dem barna. I ytterste konsekvens kan disse foreldrene ende opp med å bli deprimerte og psykisk syke. Det vil gå utover deres omsorgsevne og føre til at barna, som allerede er i en sårbar situasjon, får en enda mer krevende oppvekst.

Som det fremgår av avsnittet om økonomi i kap. 3, er spørsmålet om å dra på egenfinansiert ferie lite aktuelt for familier med begrensede oppholdstillatelser. Det kan allikevel tenkes situasjoner der barn deltar i en organisert aktivitet, f.eks. fotball og får tilbud om å bli med på fotballcup i utlandet med reiseutgifter dekket av laget. For et barn i en slik situasjon vil det føles svært vanskelig å ikke kunne bli med vennene sine på en slik tur på grunn av manglende reisedokument. Dette vil føre til en økt følelse av utenforskap og annerledeshet. Igjen er det største problemet at denne situasjonen, i mange tilfeller, vedvarer over flere år og ikke er en enkeltstående hendelse for disse barna.

Høsten 2017 har det gått en sak for Høyesterett om retten til reisebevis for flyktninger hvor det foreligger tvil om identitet.⁹⁵ Spørsmålet i saken var om UNEs vedtak om å nekte reisebevis til personer som har fått beskyttelse, men hvor det er tvil om deres identitet, var ugyldig. Det fremgår av dommen, avsagt 31.10.2017, at det ikke er i strid med flyktningkonvensjonen å nekte reisebevis til flyktninger hvis identitet “mest sannsynlig”⁹⁶ er falsk. Av de tre personene anken gjaldt, fikk en av dem medhold i at UNEs vedtak var ugyldig da hans identitet ikke “mest sannsynlig” var falsk.

Selv om Høyesterett nå har avgjort at det er adgang til å nekte flyktninger reisebevis på bakgrunn av identitetstvil, er det ikke tatt stilling til om konsekvensene av å nekte reisebevis til barn kan være i strid med barnekonvensjonen. Dette spørsmålet var ikke oppe for Høyesterett, men Borgarting lagmannsrett gjentok i sin dom⁹⁷ resultatet fra Rt. 2012 s. 2039 om at det ikke kan gis fastsettelsesdom for mulige brudd på barnekonvensjonen.

Basert på funnene over kan det konkluderes med at enkelte av konsekvensene av å leve med begrensede oppholdstillatelser tilsynelatende kan være i strid med diskrimineringsvernet i barnekonvensjonen art. 2.

---

⁹⁵ Saken omhandler flyktninger etter utl. § 28, men som vi så i kap. 2 vil vurderingen av identitet stort sett være den samme for personer med opphold på humanitært grunnlag da utf. § 12-5 henviser til utf. § 12-1.

⁹⁶ HR-2017-2078-A avs. 92

⁹⁷ LB-2016-3734

4.3   **Artikkel 3: Barnets beste som et grunnleggende hensyn**

4.3.1   Innholdet i artikkel 3

Barnekonvensjonens art. 3 nr. 1 slår fast at prinsippet om barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som omhandler barn både individuelt og som gruppe. Begrepet “barnets beste” er ikke definert i konvensjonen da det er dynamisk og varierer over tid og avhenger av hvilken situasjon det inngår i.⁹⁸ Ordlyden tilsier allikevel at det dreier seg om et meget vidt begrep som omfatter alle områder i barnets liv.⁹⁹ Selve prinsippet er tredelt. Det er en selvstendig rettighet, et juridisk tolkningsprinsipp og en prosedyreregel.¹⁰⁰

Art. 3 nr. 1 har som formål å sikre at barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn. Det vil si at vedtak i saker om opphold på humanitært grunnlag hvor barn er involvert, må inneholde en vurdering av barnets beste. Denne vurderingen skal være individuell. Barnets interesser må identifiseres og beskrives, og det må fremgå av vedtaket hvordan hensynet til barnets beste er veid opp mot andre relevante hensyn.¹⁰¹ Barnets beste skal ikke bare utgjøre ett av mange hensyn i en helhetsvurdering. Det skal “danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen”.¹⁰² I 2010 uttalte EMD at det nå er bred konsensus, også i internasjonal rett, om at barnets beste skal være et overordnet hensyn i alle saker som omhandler barn.¹⁰³ I 2011 ble Norge dømt i EMD blant annet for å ikke ha lagt tilstrekkelig vekt på hensynet til barnets beste etter BK art 3.¹⁰⁴ Det er allikevel ikke slik at barnets beste alltid trumfer alle andre hensyn. I Rwanda-saken fra 2015 var det klart at det var til barnas beste om faren fikk bli i Norge. Høyesterett kom allikevel til at hensynet til det internasjonale straffesamarbeidet og en forsvarlig behandling av den alvorlige tiltalen, tilsa at faren skulle utleveres.¹⁰⁵

Art. 3 nr. 2 går ut på å sikre barn deres rett til omsorg og beskyttelse. Videre fremgår det av art. 3 nr. 3 at staten må sikre at barn som bor ved institusjoner får sine rettigheter oppfylt i samsvar med fastsatte standarder.

FNs barnekomité nevner i sin generelle kommentar nr. 14 flere forhold som vil være til et barns beste. Tilgang på tilstrekkelig helsehjelp og utdanning er sentralt. Videre vil det være til barnets

---

⁹⁸ Haugli (2016) s. 52

⁹⁹ UNICEF (2007) s. 36

¹⁰⁰ FNs barnekomité, General comment No. 14, avs. 6

¹⁰¹ Rt. 2015 s. 2524 avs. 273

¹⁰² Rt. 2015 s. 93 avs. 65

¹⁰³ Neulinger og Shuruk v. Sveits, avs. 135

¹⁰⁴ Nunez v. Norway avs. 84

¹⁰⁵ Rt. 2015 s. 155 avs. 76.

beste å kunne uttale seg i saker som angår det, å kunne bevare sin identitet, ha et stabilt familiemiljø, god omsorg og nødvendig beskyttelse. Barn har også rett på juridisk representasjon ved behov.¹⁰⁶

Vurderingen av hva et barns beste er, skal foretas av kvalifiserte personer. For å kunne gjøre denne vurderingen på en forsvarlig måte må man vite hva barnet selv mener. Prinsippet om barnets beste er dermed nært knyttet til barnekonvensjonen art. 12 om barnets rett til å bli hørt.¹⁰⁷

Konseptet om barnets beste har vært viktig i lang tid. Allerede i erklæringen om barnets rettigheter fra 1959 var barnets beste en rettighet. I dag fremgår prinsippet om barnets beste som et grunnleggende hensyn også av Grunnloven § 104 annet ledd og av utlendingsloven § 28 tredje ledd og § 38 tredje ledd.

4.3.2 Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?

Barnets beste skal være et viktig hensyn på alle felt i livet til barna som lever med begrensede oppholdstillatelser. Viktige avgjørelser som har betydning for disse barna, vil være bosted, tildeling av økonomiske ressurser til familien og vurderinger som gjøres i forbindelse med behandlingen av deres utlendingssaker.

Som vi så i kap. 2, er formålet med å begrense oppholdstillatelser gitt på humanitært grunnlag å øke andelen personer som dokumenterer identiteten sin. Tillatelsene gis som regel for ett år av gangen og må deretter fornyes. Blir de ikke fornyet til riktig tid og på riktig måte, vil tillatelsen til å oppholde seg i Norge falle bort. Denne informasjonen skal fremgå av det opprinnelige vedtaket.

Å forstå hva som står i et vedtak, som skrives på norsk, kan være utfordrende nok for en nordmann som ikke er vant til å lese vedtak fra utlendingsforvaltningen. Utlendinger som lever i mottak uten tilgang på norskopplæring, vil derfor være helt avhengige av hjelp for å forstå hva vedtaket faktisk betyr. Når de så søker hjelp, opplever mange å bli møtt med liten forståelse for tillatelsestypen, og enkelte ender opp med å tro at de har fått avslag og har utreiseplikt.¹⁰⁸ De som forstår hva vedtaket betyr, vil trenge hjelp til å finne ut hva som forventes av dem og deretter hvordan de skal gå frem for å forsøke å få opphevet begrensningene. Det finnes ingen egen institusjon som har ansvaret for å hjelpe personer i denne situasjonen, og de er dermed

---

¹⁰⁶ FNs barnekomité, General comment No. 14 avs. 52-79

¹⁰⁷ FNs barnekomité, General comment No. 14 avs. 89

¹⁰⁸ Sønsterudbråten (2012) s. 75

prisgitt mottaksansatte eller andre bekjente.¹⁰⁹ Denne individualiseringen av ansvaret for å forstå vedtaket står i kontrast til utlendingsmyndighetenes arbeid på andre områder.¹¹⁰ Eksempelvis drives det målrettet informasjonsarbeid blant personer som vurderer frivillig retur. Bedre informasjon om innholdet i en begrenset oppholdstillatelse og om fremgangsmåten for å få opphevet begrensningene ville utvilsomt vært til det beste for de berørte barna.

FNs barnekomité har uttalt seg om viktigheten av at beslutningstakere i utlendingsforvaltningen er kjent med de nødvendige hensynene som må tas i saker om barn.¹¹¹ UDI og utlendingsforvaltningen forøvrig har de siste årene jobbet konkret for å forbedre sine barnesensitive vurderinger. UDI har nå et eget rundskriv for høring av barn, de har en internmelding (IM) om kvalitetsstandarden i barnevedtak og alle nyansatte får opplæring i å fatte vedtak i saker som omhandler barn. Høsten 2017 holder UDI, UNE og PU et heldagsseminar om barns rettigheter for sine ansatte.¹¹² Dette er viktige forbedringer som vil være med å sikre at det tas hensyn til barnas særstilling når det fattes vedtak som omhandler dem. Når NOAS høsten 2017 i sin gjennomgang av 50 enkeltvedtak fortsatt finner en stor andel barnevurderinger preget av autotekst, tyder det allikevel på at de barnesensitive vurderingene som gjøres i utlendingsforvaltningen fortsatt et vesentlig forbedringspotensial for å sikre at Norge oppfyller barnekonvensjonens krav til forsvarlig saksbehandling.¹¹³

Barnets beste og retten til å bli hørt er blant de generelle prinsippene i barnekonvensjonen som skal ligge til grunn for tolkningen av hele barnekonvensjonen. De to prinsippene henger nøye sammen da det er vanskelig å vurdere hva som er til barnets beste uten å ha hørt hva barnet selv mener. Barn som “er i stand til å danne seg en mening” har nå anledning til å uttale seg om saken sin når den er oppe til vurdering første gang i UDI.¹¹⁴ Det er ikke rutine å innkalle til intervju når tillatelser skal fornyes. Barn vokser raskt, de er sårbare og deres situasjon endrer seg raskere enn voksnes situasjon. For å sikre at forvaltningens vurdering av barnets situasjon er basert på riktig informasjon, kunne det vært hensiktsmessig om barn hadde anledning til å uttale seg også når tillatelsen deres skal fornyes.

Barn fungerer annerledes enn voksne på mange måter, og en vesentlig forskjell er barns tidsforståelse. Lang saksbehandlingstid vil derfor utgjøre en enda større utfordring for barn enn for voksne. Fornyelsessøknader behandles ofte av politiet, men i saker hvor tillatelsene er begrenset, behandles søknaden av UDI. Det fremgår på UDIs hjemmesider at ventetiden er

---

¹⁰⁹ NOAS hjelper de som tar kontakt så godt de kan, men har begrensede ressurser.

¹¹⁰ Sønsterudbråten (2012) s. 7

¹¹¹ FNs barnekomité, General comment No. 6 avs. 75

¹¹² RS 2010-075, IM2010-021v og e-post kontakt med barnefaglig koordinator i UDI

¹¹³ NOAS (2017)

¹¹⁴ RS 2010-075 pkt. 2

lang.¹¹⁵ Selv om foreldrene forsøker å skjerme barna, vil barna merke at foreldrene er bekymret hver gang tillatelsen må fornyes. Når dette må gjøres hvert år og i tillegg tar månedvis, vil usikkerhet om når ting skal endre seg til det bedre ende opp med å prege store deler av disse barnas oppvekst. Lang ventetid er derfor uheldig og bør unngås i saker som berører barn.¹¹⁶

Barn med tillatelser etter utl. § 38 femte ledd blir, til tross for lovlig opphold, boende på asylmottak. Mottakslivet er over tid krevende. Barna har liten plass til å utfolde seg, de har ikke egnede steder til å gjøre lekser, de får ikke ro til å sove tilstrekkelig og familien deres lever i en vanskelig økonomisk situasjon. Som kjent er mottaksstandarden lagt opp til en botid på maksimum ett år.

Utover å direkte påvirke barnas tilgang på materielle goder vil familiens økonomiske situasjon også ha betydning for foreldrene. Å konstant bekymre seg for økonomiske utfordringer samtidig som man lever i en usikker situasjon med bekymringer for fremtiden vil kunne gå utover den psykiske helsen og dermed også omsorgsevnen. Det er, som vi har sett, til barnets beste barn å få vokse opp i en familie. Det vil derfor kunne stride med prinsippet om barnets beste hvis disse familienes livssituasjon blir så krevende at det går utover foreldrenes omsorgsevne.

I 2012 skrev Fafo-forsker Silje Sønsterudbråten en rapport, finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet, om hvordan begrensede oppholdstillatelser brukes for å øke andelen innvandrere som dokumenterer sin identitet.¹¹⁷ I rapporten ble det blant annet anbefalt at personer med begrensede oppholdstillatelser burde bli bosatt i en kommune og få tilgang til introduksjonsprogrammet eller annen norskopplæring.

I etterkant av rapportens fremleggelse ble det bestemt av regjeringen Stoltenberg II at personer med begrensede oppholdstillatelser etter § 38 femte ledd kunne bli bosatt i en kommune etter at tillatelsen deres var blitt fornyet en gang.¹¹⁸ Dette gjaldt f.o.m. 19. februar 2013. Det ble også lagt frem en lovproposisjon om en endring i introduksjonsloven slik at personer med begrensede oppholdstillatelser skulle få rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnsfag når de var blitt bosatt i en kommune.¹¹⁹

---

¹¹⁵ UDI (2017c) (mitt søk ble gjort med valg av eritreisk nasjonalitet – ventetiden er ikke nærmere spesifisert enn at den er lang)

¹¹⁶ FNs barnekomité, General comment No 14, avs. 93

¹¹⁷ Sønsterudbråten (2011)

¹¹⁸ Prop. 204 L (2012-2013) pkt. 3.2.1.

¹¹⁹ Prop. 204 L (2013-2013) pkt. 3.2.2.

Høsten 2013 var det regjeringsskifte, og i juni 2014 ble bosettingsmuligheten for personer med begrenset oppholdstillatelse trukket tilbake av regjeringen Solberg. Det ble uttalt at dette ble gjort i påvente av en gjennomgang av bruken av begrensede tillatelser.¹²⁰ Per november 2017 har det ikke skjedd noe mer med denne gjennomgangen. Det fremstår allikevel som klart at det ville være til det beste for de berørte barna å bli bosatt utenfor mottakssystemet.

Hensynet til barnets beste skal ligge til grunn for alle beslutninger som berører barn. Utlendingsmyndighetene har de siste årene blitt flinkere til å ta hensyn til dette i sine vurderinger. Det synes allikevel klart at konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse på flere vesentlige punkter kan stride med det som er til de berørte barnas beste.

4.4 Artikkel 6: Retten til liv og utvikling

4.4.1 Innholdet i artikkel 6

Barnekonvensjonens bestemmelse om barnets rett til liv, overlevelse og utvikling er todelt. Art. 6 nr. 1 gir barn rett til livet. Å sikre barnets rett til liv begynner allerede før det er født ved å gi barnets mor tilgang til svangerskapsoppfølging. Tilgang på kvalifisert hjelp under fødselen er også viktig for å unngå at barn eller mor dør under fødselen.

Art. 6 nr. 2 gir barn rett til å overleve og vokse opp. For å holde spedbarnsdødeligheten så lav som mulig er tilgang på nødvendige helsetjenester som vaksinasjon uvurderlig. Videre vil tilgang til nok og nærende mat være med på å sikre videre overlevelse ved å unngå feil- og underernæring.¹²¹ Statene har også plikt til å forebygge selvmord og til å avstå fra handlinger som tar liv ved å forby dødsstraff for de som er under 18 år, jf. art 37 a. Videre skal staten aktivt søke å forhindre at barns liv går tapt, både i fredstid og krigstid, jf. art. 38 om beskyttelse av barn i krig.

Ordlyden i art. 6 nr. 2 er et eksempel på at oversettelser ikke alltid er dekkende. Originalteksten “survival and development” er på norsk oversatt til “overlever og vokser opp”. Det er sterke argumenter for å hevde at “vokser opp” ikke dekker det samme som det engelske ordet “development” og jeg velger derfor, i likhet med flere forfattere av relevant juridisk teori, å benytte ordet utvikling.¹²²

---

¹²⁰ Barne- og likestillingsdepartementet (2014)

¹²¹ FNs barnekomité, General comment No. 7 avs. 10

¹²² Kjørholt (b) (2016) s. 75

FNs barnekomité har ikke utgitt en egen generell kommentar om art. 6. Bestemmelsen er allikevel omtalt i andre generelle kommentarer, blant annet i kommentar nr. 5 om generelle tiltak og i kommentar nr. 14 om barnets beste. Videre må retten til utvikling ses i lys av konvensjonens fortale. Her fremgår det at barnet bør vokse opp i et familiemiljø. Trygge og tilgjengelige omsorgspersoner er en forutsetning for optimal utvikling hos barn.¹²³ God tilknytning til omsorgspersonene vil føre til at barnet føler seg trygt. Først når barnet oppnår en slik følelse av trygghet, kan det bruke all sin kapasitet på læring og på å utvikle seg.

Begrepet utvikling skal tolkes i videst mulig forstand.¹²⁴ Å sikre barnets rett til utvikling vil dermed avhenge av en bred oppfyllelse av barnekonvensjonens bestemmelser. Det kan nevnes rett til utdanning (art. 28), rett til helsetjenester (art. 24), rett til omsorg (art. 18), rett til beskyttelse mot vold (art. 19), rett til en tilstrekkelig levestandard (art. 27) og rett til lek og fritid (art. 31). Videre må retten til liv, overlevelse og utvikling ses i lys av diskrimineringsvernet i art. 2.

4.4.2 Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?

Barnets rett til livet er i utgangspunktet relativt godt sikret i Norge. Gravide kvinner har tilgang på tett oppfølging i løpet av svangerskapet og assistanse under fødselen. Det er ikke tillatt med dødsstraff i Norge, og myndighetene har ingen ønsker om å føre Norge inn i krig hvor barns liv vil være i fare.

Hva angår videre overlevelse og utvikling, har barn med begrensede oppholdstillatelser tilgang til helsetjenester. De får oppfølging ved helsestasjon og får tilbud om vaksiner på lik linje med andre barn i Norge. Helsetilbudet som kan benyttes dersom barna blir fysisk syke er i utgangspunktet godt nok til å sikre barnas rett til overlevelse. Problemet oppstår ved at foreldrene til mange av disse barna ikke kjenner systemet godt nok og ikke har gode nok norskkunnskaper til å nyttiggjøre seg tilbudet til riktig tid. Mange ender derfor opp med å vente unødvendig lenge før de søker medisinsk hjelp.¹²⁵

Barn er spesielt sårbare i vanskelige situasjoner. Philip Alston, FNs spesialrapportør for ekstrem fattigdom og menneskerettigheter har uttalt at “vi må gjøre absolutt alt vi kan for å beskytte barndommen” [min oversettelse].¹²⁶ Flere av barna som kommer til Norge som asylsøkere, har opplevd krig og overgrep før de kom hit. Slike traumer kan kreve spesiell oppfølging. Det

---

¹²³ Bergem (2017)

¹²⁴ FNs barnekomité, General comment No. 5 avs. 12

¹²⁵ Berg (2015) s. 169 og Aarset (2016) s. 15

¹²⁶ Alston (2017)

psykiske oppfølgingstilbudet de berørte barna mottar er i dag ikke godt nok og bør både utvides og forbedres.¹²⁷ FNs barnekomité vurderer statene etter evne, jf. art. 4. Sammenlignet med de fleste andre land i verden er problemstillingen om manglende tilgjengelige ressurser lite aktuell i Norge. Det forventes derfor at Norge skal være et eksempel til etterfølgelse.¹²⁸

Retten til utvikling skal, som vi så over, tolkes i videst mulig forstand, herunder må forstås adgang til lek, nok søvn og nok næring. Det er foreldrene som har det primære ansvaret for at barna tas vare på. Som det har blitt påpekt flere ganger tidligere, utgjør familiens økonomiske situasjon ofte et hinder for å gi barna tilgang til det de trenger. Mange opplever å ikke ha råd til nok næringsrik mat. Varme klær til vinterhalvåret er også en utfordring. Organiserte, kontingentbelagte fritidsaktiviteter til eldre barn er for mange familier som lever på asylmottak kun en drøm. Foreldre som over tid opplever å ikke kunne forsørge barna sine vil, som vi så over, kunne bli deprimerte. Når foreldrene får redusert omsorgsevne, vil det gå utover deres evne til å fremstå som trygge og tilgjengelige for barna. Dette kan igjen føre til at barna blir utrygge og ikke klarer å fokusere på det som skjer på skolen. Slik kan den lave økonomiske støtten til disse familiene få vidtrekkende konsekvenser som går utover barnas utvikling.

Staten bidrar gjennom de økonomiske utbetalingene og organisering av et omfattende helsetilbud til å sikre at barna med begrensede oppholdstillatelser får oppfylt sin rett til liv og overlevelse. De lave økonomiske satsene gjør allikevel at familiens økonomiske situasjon er så dårlig at barnets rett til utvikling ikke fullt ut realiseres. Norges praksis kan således sies å være i strid med barnekonvensjons art. 6.

Retten til liv og utvikling må ses i nær sammenheng med retten til en tilstrekkelig levestandard i art. 27 og retten til hvile, lek og fritid i art. 31. Disse rettighetene går jeg nærmere inn på nedenfor, se. kap. 4.6 og 4.7.

4.5   Artikkel 12: Retten til å bli hørt

4.5.1   Innholdet i artikkel 12

Av barnekonvensjonens art. 12 nr. 1 fremgår det at barn som er gamle nok til å danne seg egne synspunkter, har rett til å bli hørt i alle forhold som angår dem individuelt eller som gruppe. Dette er et viktig prinsipp som er med på å anerkjenne barn som selvstendige individer.¹²⁹ Det er ikke tilstrekkelig å lytte til hva barna sier. Deres synspunkter skal også vektlegges i

---

¹²⁷ Sandberg (2016) s. 328

¹²⁸ Kjørholt (b) (2016) s. 86

¹²⁹ Sandberg (2016) s. 92

bestemmelsesprosessen i henhold til barnets alder og modenhet. Videre følger det av art. 12 nr. 2 at barn har en spesiell rett til å uttale seg om all rettslig og administrativ saksbehandling som angår dem. Retten til å uttale seg må ses i sammenheng med art. 2, slik at det sikres at retten til å uttale seg gjennomføres uten noen form for diskriminering.

For at barn skal kunne danne seg en mening i saker som angår dem er det viktig å sørge for at aktuelle dokumenter og annet materiale faktisk er tilgjengelig for dem. Det er også viktig at barnet forstår at det har rett til å uttale seg, men ikke plikt.

Barn som søker om asyl skal således, der de er i stand til å gjøre seg opp en mening¹³⁰, høres før det fattes vedtak som omhandler dem. For å kunne gjøre dette har barna rett på tilrettelagt informasjon på et språk de behersker.¹³¹ Det betyr også at de som skal behandle søknadene om beskyttelse må få opplæring i å innhente informasjon fra barn.¹³² Informasjonsinnhentingsprosessen skal være åpen og informativ, den skal være tilpasset barnets alder og modenhet og det skal fremgå tydelig at det er frivillig for barnet å uttale seg.¹³³

Utover barnekonvensjonens art. 12 fremgår prinsippet om barnets rett til å bli hørt av GrL. § 104 første ledd, forvaltningsloven (fvl.) § 17 første ledd og utf. § 17-3 og § 17-4 jf. utl. § 81 tredje ledd.

4.5.2 Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?

UDI har, i RS 2010-075, beskrevet hvordan de i praksis legger til rette for og gjennomfører høring av barn i utlendingssaker. Som nevnt i kap. 4.3.2. har utlendingsforvaltningen de siste årene jobbet strukturert med å forbedre gjennomføringen av barnas rettigheter i asylprosessen. Blant annet har man gått bort fra den tidligere klare grensen om at kun barn over 7 år skulle høres.

For barna som velger å uttale seg er det viktig at de forstår hva de skal uttale seg om. På asylmottaket får barna informasjon av NOAS om retten til å velge om de ønsker å uttale seg eller ikke. Da mange av disse barna kommer fra kulturer hvor det ikke er vanlig at barns stemme har en stor plass, er det viktig at det brukes nok tid til å forklare barna hva rettighetene deres går ut på. I dag er det også slik at barnet har rett til å uttale seg uten at foreldrene er til stede der det vil kunne hindre barnet i å snakke fritt. Der barn høres uten foreldrene til stede skal det

---

¹³⁰ Barnekonvensjonen art. 12 nr. 1

¹³¹ FNs barnekomité, General comment No. 12 avs. 124

¹³² FNs barnekomité, General comment No. 12 avs. 49

¹³³ Sandberg (2016) s. 94

nedsettes en setteverge for barnet.¹³⁴ For de som velger å gjennomføre en samtale med UDI eller UNE, skjer samtalen ved hjelp av tolk, noe som sikrer at barnet forstår hva som blir sagt. En samtale som går via en tolk har allikevel sine utfordringer, og det kan være vanskelig å få til en flytende samtale hvor barnet får uttrykke seg fritt.

At dokumenter som angår dem skal være tilgjengelig for barnet er problematisk da vedtakene skrives på norsk. Her burde man vurdere å bruke tolk når utlendingen får vedtaket for å sikre at de forstår hva vedtaket betyr. For barn med begrensede oppholdstillatelser ville det være til stor hjelp å sikre at foreldrene faktisk forstår hvordan de skal gå frem for å oppheve begrensningene i vedtaket.

Begrensede oppholdstillatelser må fornyes årlig. Det er ikke vanlig å kalle inn hverken barn eller voksne til samtaler i forbindelse med saksbehandlingen av søknader om fornyelse. Barn er i en annen situasjon enn voksne og utvikler seg raskt. Det ville være heldig å gi dem en sjanse til å uttale seg om forhold i livet deres som kan være relevante for å vurdere om det er forhold som tilsier at begrensningene i tillatelsen kan oppheves.

Regelverket om når barn skal høres i utlendingssaker har forbedret seg vesentlig de siste årene. Norge er derfor på god vei til å sikre barnas rettigheter på dette området. Det synes allikevel å være rom for en utvidelse av hvilke sakstyper som genererer en samtale med barn, f.eks. ville det være heldig om flere barn ble hørt i forbindelse med søknader om fornyelser.

4.6   Artikkel 27: Retten til en tilstrekkelig levestandard

4.6.1   Innholdet i artikkel 27

Bestemmelsen i art. 27, retten til en tilstrekkelig levestandard, kan sies å være en konkretisering av art. 6 om retten til liv, overlevelse og utvikling.¹³⁵ Det fremgår av ordlyden at det dreier seg om å sikre barnets “fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling,”¹³⁶ det vil si mer enn bare det som er fysisk nødvendig for å overleve. Bestemmelsen anerkjenner at barnets mulighet til utvikling er nært knyttet til barnets oppvekstvilkår.

Ansvar for å sikre barnas tilgang til en tilstrekkelig levestandard er delt mellom foreldrene og staten. Det primære ansvaret ligger hos foreldrene jf. art. 27 nr. 2, men staten plikter å gripe inn der foreldrenes økonomiske situasjon ikke tillater dem å sikre barnet en tilfredsstillende

---

¹³⁴ Utlendingsloven § 81 tredje ledd og fjerde ledd

¹³⁵ Oppedal (2016) s. 249

¹³⁶ Barnekonvensjonen art. 27 nr. 1.

levestandard jf. art. 27 nr. 3.¹³⁷ Rettighetene som følger av art. 27 må ses i sammenheng med barnekonvensjonen art. 4 hvor det fremgår at økonomiske rettigheter skal oppfylles innenfor statens tilgjengelige ressurser. Dette omtales som ressursforbeholdet.¹³⁸ Jf. drøftelsen i kap. 4.2.2 om oppfyllelsen av art. 6 er ressursforbeholdet mindre aktuelt i Norge enn i andre land.

Det følger direkte av ordlyden i art. 27 nr. 3 at barn skal sikres mat, klær og bolig. FNs barnekomité har uttalt at praksis etter konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) kan brukes til å forstå barnekonvensjonen da praksisen skal samsvare.¹³⁹ Av denne praksisen fremgår det at listen i art. 27 nr. 3 ikke er uttømmende, og blant annet retten til vann trekkes frem som sentral. Hvilke goder art. 27 er ment å sikre skal tolkes vidt. Eksempelvis vil en tilstrekkelig bolig være mer enn tak over hodet, men heller et sted hvor barnet kan være trygt, ha tilgang på nok plass i hverdagen og adgang til privatliv.

Retten til en tilstrekkelig levestandard er som sagt nært knyttet til det generelle prinsippet i art. 6. Videre må tolkningen av barnekonvensjonen art. 27 gjøres i lys av konvensjonens andre tre generelle prinsipper. Oppnåelsen av en tilstrekkelig levestandard må skje uten diskriminering, det må tas hensyn til hva som er til barns beste og barna må bli hørt i relevante sammenhenger.

4.6.2 Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?

Økonomi er en svært vesentlig faktor når det er snakk om å sikre barn en tilstrekkelig levestandard. Familier som bor i asylmottak har dårlig råd. Igjen kan det vises til at mottakssystemet kun er beregnet på kortvarige opphold. Som det fremgår av kap. 3.2 vil en familie med to voksne og to barn normalt få utbetalt 7688 kr per måned. Det trengs ingen ytterligere forklaring for å se at en familie i denne situasjonen har lite penger og vil slite med å dekke selv familiens mest grunnleggende behov.

For mange beboere ved norske asylmottak er deres høyeste ønske å komme i jobb.¹⁴⁰ De ønsker ikke å være klienter av velferdsstaten, men ønsker å bidra i det norske samfunnet. Å komme i jobb ville også ha bedret familiens økonomiske situasjon betraktelig. Videre vil en jobb være med på å gi struktur i hverdagen, en mulighet til å opparbeide seg et nettverk og til å lære norsk.

Som vi så i kap. 3 er det få personer med en begrenset oppholdstillatelse som faktisk lykkes i å finne seg en jobb. Årsakene er sammensatte, men det er nærliggende å nevne mangel på

---

¹³⁷ Oppedal (2016) s. 258-259

¹³⁸ Oppedal (2016) s. 249

¹³⁹ Oppedal (2016) s. 253

¹⁴⁰ Andrews (2014) s. 98

norskknnskaper som en hovedårsak. Videre fører manglende reisedokument / ID-dokument til at disse personene ikke kan få førerkort, og de kan ikke få jobb i yrker hvor det kreves politiattest.¹⁴¹ For de som eventuelt skulle lykkes med å få et jobbtillbud, vil det å ikke ha mulighet til å skaffe seg en bankkonto vanskeliggjøre drømmen om arbeid ytterligere. For å kunne få utbetalt lønn vil de måtte få hjelp fra bekjente. I sine møter med personer med § 38 femte ledd-tillatelser, får NOAS stadig høre fra barna at de skulle ønske familien hadde større grad av selvstendighet. De er lei av å måtte få hjelp til alt.¹⁴²

Barn som lever med begrensede tillatelser er helt avhengige av foreldrene sine for å kunne få opphevet begrensningene. Barn av foreldre med identitetstvil risikerer å få avledet ID-tvil. Utlendingsforvaltningens praksis rundt avledet ID-tvil har vært tatt opp av sivilombudsmannen flere ganger. Det fremgår her at praksisen synes å ha utviklet seg til å bli veldig streng.¹⁴³ Selv barn som er født i Norge, ender opp med tvilsbelagt identitet dersom det hefter tvil om foreldrenes identitet.¹⁴⁴ De berørte barna er avhengige av at foreldrene gjør det som er nødvendig for å oppklare sin egen identitet og dermed også barnas.

Å forsøke å skaffe papirene som trengs for å dokumentere identiteten sin, innebærer å måtte reise til sitt hjemlands nærmeste ambassade eller konsulat hvor pass utstedes. Det kan dreie seg om en tur til Sverige eller lenger sør i Europa. Uavhengig av hvor en person må reise, vil turen koste penger. Selve passutstedelsen er også ofte gebyrbelagt. Når du allerede har dårlig råd vil en utenlandsreise kreve et beløp det for mange er nærmest umulig å fremskaffe. Enkelte familier låner penger, og andre forsøker å spare. Pengene som spares, må da tas fra enten matbudsjettet eller klesbudsjettet, noe som rammer barnas tilgang på næringsrik mat eller varme klær.¹⁴⁵ Disse forholdene kan ende opp med å true, ikke bare barnas rett til en meningsfylt fritid, men i verste fall deres mulighet til å vokse opp og utvikle seg slik de har rett til.

Forhåpentligvis er det utilsiktet at personer må sette seg i gjeld eller la sine barn leve i fattigdom for å møte dokumentasjonskravet.¹⁴⁶ Det er allikevel vanskelig å se hvordan dette sammenfaller med barnas rett til en tilstrekkelig levestandard etter barnekonvensjonens art. 27.

Konsekvensene av å leve med dårlig råd over tid er mange. For å få endene til å møtes må foreldrene ofte kjøpe den billigste maten, de billigste klærne, og de kan ikke prioritere å la barna delta i kontingentbelagte fritidsaktiviteter eller gå på kino med venner. Den billigste maten har

---

¹⁴¹ LB-2016-3734 s. 9

¹⁴² Møte med NOAS, 25.08.2017

¹⁴³ Sivilombudsmannen 2011/1182

¹⁴⁴ RS-2012-009 pkt. 6.6.2. Se også LB-2016-3724

¹⁴⁵ Sønsterudbråten (2012) s. 82

¹⁴⁶ Sønsterudbråten (2012) s. 86

ofte lavt næringsinnhold. Å spise lite eller næringsfattig mat over tid vil kunne gå utover barnas fysiske utvikling. Manglende mulighet til deltakelse i fritidsaktiviteter gjør at barna raskt føler seg annerledes og utenfor. Anledning til å delta i aktiviteter som idrett, hører klart til en tilfredsstillende levestandard i Norge i 2017.¹⁴⁷ Barn påvirkes av familiens økonomiske situasjon, og det fremgår av forskning at å vokse opp i en familie med dårlig råd er med på å skape utenforskap.¹⁴⁸ I utredningen *I Velferdsstatens venterom* uttaler utvalget at de er: “spesielt bekymret for barna og de begrensningene den lave stønaden legger på deres muligheter til utfoldelse og sosial kontakt med andre barn”¹⁴⁹.

Som det fremgår av art. 27 nr. 3 skal staten gripe inn og bistå de med ansvar for barn som ikke har tilstrekkelige midler til å dekke barnas behov. Det er i dag svært få land som rapporterer til FNs barnekomité som kan påberope seg å bruke alle sine tilgjengelige ressurser til å sikre at alle barn har en tilstrekkelig levestandard.¹⁵⁰ Sett i lys av drøftingen over gjelder dette også den norske stat. En økning i de månedlige økonomiske utbetalingene, innføring av en engangsstønad til utenlandsreiser for å skaffe ID-dokumenter og å gi foreldre med begrensede tillatelser tilgang til norskopplæring slik at de har en reell mulighet til å finne jobb ville bidra til å sikre at Norges praksis ikke er i strid med barns rett til en tilstrekkelig levestandard.

4.7 Artikkel 31: Retten til hvile, fritid og kulturliv

4.7.1 Innholdet i artikkel 31

Det følger av barnekonvensjonen art. 31 at barn har rett til å kunne hvile seg, til å ha en fritid, til å kunne leke og de har rett til å kunne delta fritt i kulturell og kunstnerisk virksomhet. Rettighetene som følger av art. 31 ble gitt for første gang da barnekonvensjonen ble vedtatt.

Lek er barns måte å oppdage verden på. Gjennom leken lærer de ikke bare fysisk mestring, men også samspill med andre og å regulere følelser. De utvikler også språket sitt og identiteten sin.¹⁵¹ For litt eldre barn vil deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i tillegg til egen lek, styrke barnets fysiske og sosiale utvikling. Barn skal også kunne delta i det kulturelle liv da dette er en viktig del av utviklingen av deres identitet og tilhørighet.¹⁵² Videre har barn rett til hvile, herunder nok søvn sett i forhold til barnets alder og utvikling.¹⁵³ Hvile er nesten like viktig for barns

---

¹⁴⁷ Oppedal (2016) s. 255

¹⁴⁸ Aarset (2016) s. 16

¹⁴⁹ NOU 2011:10 s. 102

¹⁵⁰ UNICEF (2007) s. 394

¹⁵¹ Kjørholt (a) (2016) s. 282

¹⁵² Kjørholt (a) (2016) s. 292

¹⁵³ FNs barnekomité, General comment No. 17 avs. 14

utvikling som nok mat, et hjem, et helsetilbud og skolegang.¹⁵⁴ Slitne barn lærer mindre og blir lettere syke.

FNs barnekomité har uttalt at medlemsstatene har hatt mangelfullt fokus på å sikre barns rettigheter etter art. 31.¹⁵⁵ Komiteen har videre påpekt at det er et mål å unngå at barn lever i institusjoner som asylmottak over tid, men så lenge det fortsatt bor barn i institusjoner, må staten påse at disse barna får delta på organiserte aktiviteter og i lokalsamfunnet ellers.¹⁵⁶

Bestemmelsen er nært knyttet til konvensjonens fire generelle prinsipper. Staten må sørge for at alle barn får like muligheter (art. 2) til en meningsfull fritid og til deltakelse i det kulturelle liv. Hvile, lek og et kulturelt tilbud vil utvilsomt være til barnets beste (art. 3) og vil være med å utvikle barnet gradvis (art. 6). Når staten skal utvikle regelverk o.l. knyttet til barns fritidstilbud, er det videre viktig at barna får uttrykke sin mening (art. 12).¹⁵⁷

4.7.2 Er Norges praksis i strid med bestemmelsen?

Personer med en begrenset oppholdstillatelse blir i dag boende på asylmottak frem til de enten får opphevet begrensningene i tillatelsen sin eller til de kan forsørge seg selv og finner seg bolig på egen hånd. Som vi har sett tidligere, har foreldre med begrensede oppholdstillatelser, til tross for arbeidstillatelse, få reelle muligheter til å skaffe seg jobb i Norge. Uten å kunne forsørge familien sin har de ikke noe annet valg enn å bli boende på asylmottak. Når barnefamilier i realiteten ikke har et alternativ til livet i mottak, er det viktig at dette tilbudet er godt nok. Som det fremgår av kap. 2.2.5 finnes det i dag barn i Norge som har bodd 7 år på asylmottak. Disse barna vokser i praksis opp i en institusjon som var ment å være et botilbud i en overgangsperiode.

Standarden ved mottakene skal være “nøktern, men forsvarlig”¹⁵⁸. Alle har rett på en seng og tilgang på kjøkken, bad og andre fellesarealer. Norske asylmottak er ikke standardisert, og bygningene som benyttes er ikke alltid egnet til formålet.¹⁵⁹ Av kap. 3 fremgikk det at det varierer om barnefamilier bor i sentraliserte eller desentraliserte mottak og at hver mottakstype har sine utfordringer.

---

¹⁵⁴ UNICEF (2007) s. 470

¹⁵⁵ FNs barnekomité, General comment No. 7 avs. 34

¹⁵⁶ FNs barnekomité, General comment No. 17 avs. 51

¹⁵⁷ FNs barnekomité, General comment No. 17 avs. 19

¹⁵⁸ RS 2008-031 pkt. 2

¹⁵⁹ Søholt (2015) s. 51

Mange familier foretrekker å bo på et desentralisert mottak. Her vil familien ha bedre plass og ofte større grad av privatliv. Dette vil komme barna til gode i form av mer egnet plass til lekser, bedre søvnkvalitet, familien blir mer selvstendig og kontakten med lokalsamfunnet kan bli bedre. Samtidig betyr det å bo desentralisert at det er lenger avstand til mottaksadministrasjonen, og denne boformen stiller større krav til foreldrene og deres evne til å følge opp barna sine. Det at barna raskt får en strukturert hverdag på skole eller i barnehage og dermed også et sosialt nettverk kan, som vi skal se under, ofte skape avstand innad i familien.

Det er allikevel slik at et flertall av beboerne i norske mottak bor i sentraliserte mottak. Her er en av de største utfordringene at mange familier bor svært trangt. Foreldre og flere barn må ofte klare seg med ett rom hvor de både skal leve og sove. Trangboddheten betyr at det er vanskelig for barna å legge seg til å sove før foreldrene legger seg, noe som fører til at barna ofte får en kortere natt enn de trenger. Å sove tett på hverandre betyr videre at barna kan få forstyrret sin korte natt av fedre som snorker.¹⁶⁰ Disse barna får ikke oppfylt sin rett til nok hvile. Forskningen viser tydelig hvor viktig nok søvn er for barns utvikling. Når denne trangboddheten vedvarer over tid, settes dermed også barns rett til utvikling i art. 6 på spill.

Som vi så over, er lek en svært viktig del av et barns utvikling. I sentraliserte mottak er mange foreldre redde for å slippe barna ut i fellesområdene fordi disse deles med alle beboerne ved mottaket. Enkelte av disse menneskene kan være traumatiserte eller på andre måter oppleves som skumle. Dette er med på å begrense barnas tilgang på lekeområder.

Barn i skolealder med begrensede oppholdstillatelser har, i kraft av deres status som barn, rett til å gå på skolen på lik linje med andre barn. For de yngre barna varierer tilgangen til barnehageplass da kommunene ikke er pålagt å tilby dette. Mange kommuner velger allikevel å tilby barnehageplass. Den muligheten som barnehage og skole gir barna til å lære norsk og oppleve mestring er med på å normalisere hverdagen deres.¹⁶¹ Kontakten med andre barn er også med på å gi barna et sosialt nettverk og et liv utenfor mottaket. Denne normaliseringen av barnas hverdag er svært positiv og er med på å sikre deres rett til blant annet lek ved at de får venner og tilgang på lekeplass på skole eller i barnehage.

Samtidig er det viktig å se barnas hverdag i sammenheng med foreldrenes livssituasjon. Foreldre med § 38 femte ledd-tillatelser har ikke den samme muligheten som barna til struktur i hverdagen. De får ikke systematisk opplæring i norsk, og de har et begrenset sosialt nettverk og må håndtere stresset over vedvarende dårlig økonomi. Skillet som på denne måten kan oppstå mellom barna og foreldrene kan være vanskelig å håndtere. Foreldre som i

---

¹⁶⁰ Berg (2015) s. 56

¹⁶¹ Søholt (2015) s. 66

utgangspunktet har god omsorgsevne, ender opp med å være avhengige av at barna tolker og forklarer dem om samfunnet som barna får være en del av. Enkelte foreldre opplever å bli psykisk utslitt og syke av den vanskelige situasjonen.¹⁶² På bakgrunn av dette er det nødvendig at oppmerksomhet mot barn i mottak rettes mot barnet som en del av en familie i tillegg til at man ser på barnets særlige status.¹⁶³ For å oppnå dette vil det være viktig å øke samarbeidet mellom fagpersoner fra forskjellige sektorer og faggrupper.¹⁶⁴

Mottaksdriften påvirkes av svingningene i ankomstene av asylsøkere til Norge. Når ankomstene av asylsøkere går ned, må enkelte asylmottak avslutte driften, og beboerne ved det nedlagte mottaket må flytte til et mottak med ledig plass, ofte på en helt annen kant av landet. I 2016 kan så mye som 848 familier ha blitt berørt av flytting mellom forskjellige ordinære asylmottak.¹⁶⁵ Når man har i bakhodet at disse barna allerede har flyttet mange ganger i livet, ofte på bakgrunn av traumatiske opplevelser, er det svært uheldig at de igjen må flytte når de har begynt å opparbeide seg et nettverk og få rutiner i hverdagen. Mange av barna opplever stor usikkerhet som en følge av dette, og de blir gående og vente på når ting skal endre seg neste gang.¹⁶⁶ I 2011 anbefalte Lidén m.fl. i sin rapport at mottakene som huser barnefamilier bør drives på permanent basis for å skape mest mulig forutsigbarhet for barna.¹⁶⁷

Dagens situasjon for familier som blir boende på asylmottak på grunn av en begrenset oppholdstillatelse er utilfredsstillende. Som drøftingen over har vist, tilsier både selve bosituasjonen og familienes økonomiske situasjon, at Norge ikke oppfyller sine forpliktelser etter barnekonvensjonens art. 31.

---

¹⁶² Sønsterudbråten (2012) s. 77

¹⁶³ Lidén (2011) s. 8

¹⁶⁴ Aarset (2016) s. 9

¹⁶⁵ UDI (2017d) Tallene er innhentet fra UDI statistikk via e-post. De opplyser at tallene har en viss grad av usikkerhet da det f.eks. kan hende at en familie har flyttet flere ganger og slik blitt telt flere ganger.

¹⁶⁶ FNs barnekomité, General comment No. 14 avs. 93

¹⁶⁷ Lidén (2011) s. 158

5 Klageadgang og domstolsprøving

Gjennom drøftelsene i kapittel 4 har vi sett at enkelte av barnekonvensjonens rettigheter ikke oppfylles fullt ut for barn som lever med begrensede oppholdstillatelser i Norge. I 2011 vedtok FNs generalforsamling barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Den går ut på at barn som ikke får sine rettigheter oppfylt skal ha anledning til å klage dette inn for FNs barnekomité.¹⁶⁸ I oktober 2016 sa den norske regjeringen nei til å slutte seg til barnekonvensjonens individklageordning. Barn i Norge er dermed avskåret fra å få uttalelser fra FNs barnekomité i saker hvor barnet mener å ha fått brutt sine rettigheter etter barnekonvensjonen.

I saker etter utlendingsloven fattes vedtak i første instans av UDI. Klageinstansen for vedtak fattet av UDI er utlendingsnemnda. Der UNE opprettholder UDIs avslag kan det anlegges sak for domstolen. Barn er i utgangspunktet selvstendige rettssubjekter som har anledning til å ta ut sak for norsk domstol.

Domstolens prøvingskompetanse avledes i utgangspunktet av en tolkning av den enkelte lovbestemmelse.¹⁶⁹ Når retten, i siste instans Høyesterett, skal ta stilling til om UNEs vedtak etter utl. § 38 er gyldig eller ikke er det snakk om en *kan* bestemmelse. De har da adgang til å prøve forvaltningens generelle forståelse av bestemmelsen og om saken bygger på riktig faktum. Når det kommer til prøvingen av skjønnsutøvelsen, f.eks. i forbindelse med hvorvidt hensynet til barnets beste er ivaretatt, kan retten vurdere om forvaltningen har vurdert og avveid hensynet forsvarlig. Den konkrete vurderingen, selve interesseavveiningen, kan retten ikke prøve i saker etter utl. § 38.¹⁷⁰ I utvisningssaker har domstolen derimot full prøvingskompetanse.¹⁷¹

Innen en sak kommer til Høyesterett har den vært gjennom en lang rettsprosess som ofte har tatt flere år. Når Høyesterett da skal ta stilling til gyldigheten av UNEs vedtak vil barnets situasjon kunne ha endret seg betraktelig i løpet av de siste årene. Domstolen må allikevel avsi dom ut i fra faktum på vedtakstidspunktet og ikke domstidspunktet.¹⁷²

I plenumsdommen Rt. 2012 s. 2039 kom Høyesteretts flertall til “at det ikke kan kreves særskilt fastsettelsesdom for brudd på barnekonvensjonen”.¹⁷³ Begrunnelsen gikk ut på at barnekonvensjonen ikke inneholder krav til effektive rettsmidler. Resultatet ble gjentatt av

---

¹⁶⁸ UNICEF (2017)

¹⁶⁹ Rt. 2012 s. 1985 avs. 142

¹⁷⁰ Rt. 2012 s. 1985 avs. 142 og Rt. 2009 s. 1261 avs. 77

¹⁷¹ Rt. 2015 s. 93 avs. 43

¹⁷² Rt. 2012 s. 1985 avs. 98

¹⁷³ Bårdsen (2016) s. 6

Borgarting lagmannsrett i dommen om retten til reisebevis for flyktninger.¹⁷⁴ I et foredrag fra 2016, ser høyesterettsdommer Arnfinn Bårdsen Høyesteretts dom fra 2012 i lys av hvordan Høyesterett praktiserer domstolsprøving av EMK. Han fremhever også at FNs barnekomité gjentatte ganger har poengtert i sine generelle kommentarer at barnekonvensjonen gir barn rettigheter og at komiteen forutsetter at disse kan prøves for en nasjonal domstol.¹⁷⁵ Dommer Bårdsen setter i sitt foredrag spørsmålstegn ved om den nåværende rettstilstanden vil vedvare over tid. Inntil videre kan det konkluderes med at det i dag er svært vanskelig for barn i Norge å få dom for brudd på rettigheter etter barnekonvensjonen.

---

¹⁷⁴ LB-2016-3734

¹⁷⁵ Bårdsen (2016) s. 7

6 Oppsummering og avsluttende bemerkninger

Denne oppgaven har belyst konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse etter utl. § 38 femte ledd, og sett disse i lys av medfølgende barnas rettigheter etter barnekonvensjonen, nærmere bestemt de fire generelle prinsippene i art. 2, 3, 6 og 12 og bestemmelsene i art. 27 og 31.

Formålet med å gi begrensede oppholdstillatelser er som vi har sett, å motivere utlendinger til å dokumentere identiteten sin, et legitimt formål som følger av statens behov for å ha oversikt over hvem som oppholder seg i riket.

Det følger av tallene som er presentert i oppgaven at 33 prosent av personene med begrensede oppholdstillatelser som søkte om fornyelse mellom 2009 og 2012, la frem identitetspapirer. Disse fikk da opphevet begrensningene i tillatelsene sine. Når en så liten andel av målgruppen fremlegger identitetsdokumenter, kan det settes spørsmålsteget ved om dagens bruk av begrensede oppholdstillatelser er et egnet virkemiddel for å oppnå målsetningen om flest mulig dokumenterte identiteter.

Konsekvensene av å leve med en tillatelse etter utl. § 38 femte ledd er mange. Som oppgaven har vist, innebærer livet med en begrenset oppholdstillatelse å bli boende på asylmottak over mange år, et botilbud som i utgangspunktet kun egner seg for en botid på opptil ett år. For en familie betyr det å bli boende på asylmottak å ha dårlig plass. Dette innebærer at barna kan slite med å finne egnet sted til å gjøre lekser eller til å leke, og det betyr ofte dårlig søvn, noe som igjen kan utgjøre et hinder i barnets utvikling. Livet ved et asylmottak betyr også vedvarende dårlig økonomi som igjen kan føre til lite og næringsfattig mat og liten tilgang på fritidsaktiviteter. Videre vil foreldre som over tid må bekymre seg for hvordan de skal ha råd til mat og klær til barna sine samtidig som de ikke har tilgang på strukturerende hverdagssystemer som norskopplæring eller inntektsgivende arbeid kunne oppleve å bli deprimerte og dermed få svekket sin omsorgsevne.

Norge er bundet av sine menneskerettslige forpliktelser etter barnekonvensjonen. Oppgaven har derfor drøftet om konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse nevnt over er i strid med rettighetene som følger barnekonvensjonens art. 2, 3, 6, 12, 27 og 31. Utlendingsforvaltningen har de siste årene bedret barnas adgang til å uttale seg når vedtak fattes i første instans, og det gis strukturert opplæring i hensynet til barnets beste. Det synes allikevel klart, jf. oppgavens kap 4. at enkelte av konsekvensene av å leve med en begrenset oppholdstillatelse utgjør inngrep i barnas nevnte rettigheter etter barnekonvensjonen.

Ved tilsidesettelse av barns interesser gjelder det krav om saklighet og forholdsmessighet. Jo hardere barnet rammes, jo mer tvingende grunner må det foreligge for å rettferdiggjøre tiltaket.

Man kan spørre seg om konsekvensene som følger av å leve med begrensede tillatelser var lovgivers intensjon da bestemmelsen ble vedtatt. Av forarbeidene til utlendingsloven fremgår det at lovgiver den gang vurderte behovet for en generell henvisning til barnekonvensjonen i loven. Forarbeidene inneholder uttalelser om hensynet til barnets beste som et grunnleggende prinsipp og enkelte vurderinger av barnets rett til å bli hørt. Noen konkret vurdering av hvordan bruken av begrensede tillatelser samsvarer med barnekonvensjonen fremgår ikke av forarbeidene, men Ot. Prp. 75 (2006-2007) pkt. 3.6.4.1. gjør det klart at det ikke er ønskelig med en utstrakt bruk av disse tillatelsene. Til tross for dette har oppgaven vist at bruken av utl. § 38 femte ledd er omfattende.

Man må da spørre seg om det i dag er et rimelig forhold mellom den økte andelen av oppklarte identiteter og antall barn som må leve med konsekvensene som begrensede tillatelser fører med seg? Kunne den samme økningen i fremlagte ID-dokumenter vært oppnådd på mindre inngripende måter? I Prop. 204 L foreslo den daværende regjeringen å innlemme personer med begrensede tillatelser i introduksjonsloven. Disse personene skulle bli bosatt i en kommune etter å ha fornyet tillatelsen sin en gang og deretter få delta i introduksjonsprogrammet. Tillatelsen skulle fortsatt ikke danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller familiegjenforening. Disse begrensningene ville fortsatt ha gitt insentiv til å legge frem dokumenter uten at barna i like stor grad fikk påvirket sitt hverdagsliv. Dette viser at det kan være mulig å nå formålet med begrensede tillatelser på en mindre inngripende måte enn den som benyttes i dag. Det er derfor min oppfatning at den nåværende bruken av begrensede tillatelser er i strid med barnekonvensjonen og derfor bør endres.

Kildeliste

Litteratur:

Andrews, Therese, Cecilie Anvik og Marit Solstad. *Mens de venter – hverdagsliv i asylmottak*. 2014. NF-rapport nr. 1/2014, Nordland Research Insitute, Bodø.

https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/asylmottak/mens-de-venter-hverdagsliv-i-asylmottak.pdf [sitert 24.10.2017]

Barne- og likestillingsdepartementet, *Barnets rettigheter i Norge. Norges femte og sjette rapport til FNs komite for barnets rettigheter – 2016*

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0ada3bee46b54f498707f51bbc7d4b2c/barnekonvensjonen-norsk-versjon-uu.pdf> [sitert 27.9.2017]

Berg, Berit og Kristian Rose Tronstad (red.). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. 2015, Trondheim, NTNU Samfunnsforskning.

https://www.bufdir.no/Global/Barnevern/Kunnskap/Laevekar_for_barn_i_asylsoekerfasen.pdf [sitert 23.10.2017]

Bårdsen, Arnfinn. *Barnekonvensjonen i Høyesteretts praksis*. Barnerettsdagen JUS, Oslo 1. november 2016

<https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/artikler-og-foredrag/barnerettsdagen-2016.pdf> [sitert 6.11.2017]

Haugli, Trude. “Hensynet til barnets beste”, i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2016, s. 51-73.

Heyerdahl, Frøydis. “Retten til ikke-diskriminering” i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2016, s. 31-50.

Justis- og beredskapsdepartementet. “Bosetting begrensede tillatelser og konsekvenser for barn”, *Brev til barneombudet*. 02.03.2017.

<http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2017/03/bosettingsvar.pdf> [sitert 20.11.2017]

Kjørholt (a), Anne Trine. “Retten til lek og fritid”, i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2016, s. 282-298.

Kjørholt (b), Elin Saga. “Prinsippet om barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling”, i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2016, s. 74-91.

Lidén, Hilde, Marie Louise Seeberg og Ada Engebrigtsen. *Medfølgende barn i asylmottak – livssituasjon, mestring, tiltak*, Institutt for Samfunnsforskning, Oslo, 2011.

https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/asylmottak/medfolgende-barn-i-asylmottak.pdf [sitert 15.10.2017]

NOAS. *En gjennomgang av midlertidig opphold til enslige mindreårige asylsøkere*, 23.10.2017

http://www.noas.no/wp-content/uploads/2017/10/EMA-notat_web.pdf [sitert 23.10.2017]

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter. *Temarapport 2016 Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere*, Oslo, 2016.

<http://www.nhri.no/getfile.php/131692/nim/Nyhet/Temarapport%202016%20-%20Omsorg%20for%20enslige%20mindre%C3%A5rige%20asyls%C3%B8kere.pdf> [sitert 23.10.2017]

Odland, Anne Myklebust. (2017) “Anzal (3) har opphold, men det har ikke mor”, *Fontene*, 29.09.2017

<http://fontene.no/nyheter/anzal-3-har-opphold-men-det-har-ikke-mor-6.339.485688.a6fe8a9c3b> [sitert 16.11.2017]

Oppedal, Mons, “Retten til materiell velferd” i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo, 2016, s. 248-265.

Paulsen, Veronika, Hilde Michelsen og Maria Brochmann. *Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen. Faglige utfordringer og barrierer i mottaksapparatet*. Trondheim, NTNU Samfunnsforskning, 2015.

<https://samforsk.no/Publikasjoner/Barnevernets%20arbeid%20med%20barn%20i%20asyls%C3%B8kerfasen%20WEB.pdf> [sitert 23.10.2017]

Sandberg, Kirsten. “Barns rett til å bli hørt” i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo, 2016, s. 92-122.

Skattedirektoratet. *Håndbok i folkeregistrering*, Oslo, 2014
<http://www.skatteetaten.no/globalassets/pdfer/handboker/handbok-i-folkeregistrering9utgrev.pdf> [sitert 25.09.2017] (Ny utgave er ventet når som helst, da folkeregisterforskriften er ny av 1.10.2017)

Smith, Lucy, “FNs konvensjon om barnets rettigheter”, i *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), 3. utg., Oslo: Universitetsforlaget, 2016, s. 17-30.

Søholt, Susanne og Marko Valenta. “Boforhold i asylmottak. Levekår og livskvalitet”, i *Levekår for barn i asylsøkerfasen*, Berit Berg og Kristian Rose Tronstad (red.) Trondheim, NTNU Samfunnsforskning, 2015 s. 47-72.
https://www.bufdir.no/Global/Barnevern/Kunnskap/Laevkar_for_barn_i_asylsoekerfasen.pdf [sitert 6.11.2017]

Sønsterudbråten, Silje, *Lovlig med forbehold. Bruk av oppholdstillatelse med begrensninger for å øke andelen asylsøkere som dokumenterer sin identitet*, Fafo-rapport 2012:38.
http://www.fafo.no/media/com_netsukii/20265.pdf [sitert 22.10.2017]

Søvig, Karl Harald. “Barnets rett på barnets premisser”, *Det juridiske fakultets tidsskrift, UiB nr. 115* (2009) (sitert fra lovdata.no)
https://lovdata.no/pro/#document/JUS/sovig-kh-2009-02/KAPITTEL_4 [sitert 17.10.2017]

Tolonen, Paula og Øyvind Dybvik Øyen. “§ 38. Adgang til opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket” i *Utlendingsloven Kommentarutgave*, Vigdis Vevstad (red.) Oslo, 2010, s. 302-324.

UNICEF. *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*. Hodgkin, Rachel og Peter Newell (red.) 3. utg., Genève: 2007.
https://www.unicef.org/publications/files/Implementation_Handbook_for_the_Convention_on_the_Rights_of_the_Child.pdf [sitert 10.11.2017]

Øyen, Øyvind Dybvik. “Opphold på humanitært grunnlag” i *Lærebok i utlendingsrett*, Øyvind Dybvik Øyen (red.), Oslo: Universitetsforlaget, 2013, s. 315-331.

Øyen, Øyvind Dybvik. “Rettskilder”, i *Lærebok i utlendingsrett*, Øyvind Dybvik Øyen (red.), Oslo: Universitetsforlaget, 2013, s. 31-44.

Aarset, Monica Five, Hilde Anette Aamodt og Ada Engebrigtsen. *Barn og familie i mottak – samarbeid mellom asylmottak og kommunalt barnevern, Kunnskapsoversikt og temaer til bruk i kurs*, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, HIOA, 2016.

<http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Notat/2016/Barn-og-familie-i-mottak-samarbeid-mellom-asylmottak-og-kommunalt-barnevern> [sitert 12.10.2017]

Generelle kommentarer fra FNs barnekomité:

FNs barnekomité. *General comment No. 5: General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child (arts. 4, 42 and 44 para. 6)* 27. november 2003.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f2003%2f5&Lang=en [sitert 16.10.2017]

FNs barnekomité. *General comment No. 6: Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin*, 1. September 2005.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f2005%2f6&Lang=en [sitert 10.11.2017]

FNs barnekomité. *General comment No. 7: Implementing child rights in early childhood*, 20. september 2006.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f7%2fRev.1&Lang=en [sitert 16.10.2017]

FNs barnekomité. *General comment No. 12: The right of the child to be heard*, 20. juli 2009.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f12&Lang=en [sitert 16.10.2017]

FNs barnekomité. *General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interest taken as a primary consideration*, 29. mai 2013.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f14&Lang=en [sitert 15.10.2017]

FNs barnekomité. *General comment No. 17 on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts*, 17. april 2013.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f17&Lang=en [sitert 15.10.2017]

FNs barnekomité. *General comment No. 19 on public budgeting for the realization of children's rights (art. 4)*, 20. juli. 2016

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fGC%2f19&Lang=en [sitert 1.11.2017]

Lover og forskrifter

1814	Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven).
1967	Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
1988	Lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)
1998	Lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
1999	Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)
2003	Lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)
2005	Lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven)
2008	Lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)
2016	Love 9. desember 2016 om folkeregistrering (folkeregisterloven)
2009	Forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften)

Forarbeider

Meld. St. 27 (2011-2012)	Barn på flukt
NOU 2004: 20	Ny Utlendingslov
NOU 2011: 10	I velferdsstatens venterom. Mottakstilbudet for asylsøkere
Ot.prp. nr. 75 (2006-2007)	Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)
Prop. 59 L (2011-2012)	Endringer i utlendingsloven (Innføring av Schengen-standardisert oppholdskort med biometri)

Prop. 204 L (2012-2013)	Endringer i introduksjonsloven (personer med begrensninger i oppholdstillatelsen i påvente av dokumentert identitet)
Prop. 1S (2017-2018)	Det kongelige kunnskapsdepartement. Proposisjon til Stortinget for budsjettåret 2018
St.meld. nr. 17 (2000-2001)	Asyl- og flyktningspolitikken i Norge

Departementets instruks og rundskriv

AI-103/2009	Instruks om vurdering av identitet i saker etter utlendingsloven
GI-10/2011	Instruks om fornyelse av begrensede tillatelser etter utlendingsloven § 38 i asylsaker der det ikke er fremlagt dokumentasjon på identitet
G-03/2014	Ikrafttredelse av ny § 8-13 i utlendingsforskriften – engangsløsning for lengeværende barn.
G-06/2014	Ikrafttredelse av endringer i utlendingsforskriften – varig ordning for lengeværende barn og begrunnelse i vedtak som berører barn.

UDIs internmeldinger og rundskriv (hentet fra www.udiregelverk.no)

IM 2010-021v	Kvalitetsstandard: Vedtak for medfølgende barn i søknader om beskyttelse
RS 2008-031	Krav til innkvarteringstilbud i ordinære mottak
RS 2008-035V1	Rutiner og satser for økonomiske ytelser til beboere i statlig mottak, regulerte satser 2017
RS 2010-075	Retningslinjer for høring av medfølgende barn i saker om beskyttelse
RS 2011-011	Krav til arbeid med barn og unge i statlige mottak
RS 2011-025	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak og omsorgssenter
RS 2012-009	Registrering, vurdering og endring av ID-opplysninger i saker etter utlendingsloven
RS 2012-011	Schengen-standardisert oppholdskort med elektronisk lagret biometri
RS 2013-017	Fornyetelse av tillatelser etter utlendingsloven § 38 (5) som er begrenset på grunn av tvil om identitet eller udokumentert identitet

UDI praksisnotat (hentet fra www.udiregelverk.no)

PN 2017-004   Fornyelser av tillatelser gitt etter engangsløsningen for lengeværende barn (utlendingsforskriften § 8-13)

Konvensjoner

Barnekonvensjonen	FNs konvensjon om barns rettigheter, 20. november 1989
EMK	Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, 4. november 1950
Flyktningkonvensjonen	FNs konvensjon om flyktnings stilling, 28. juli 1951
Wien konvensjonen	Wien-konvensjonen om traktatretten, 22. mai 1969
ØSK	Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, 16. desember 1966

Rettspraksis:

Høyesterettsdommer

Rt. 2009 s. 1261
Rt. 2012 s. 1985
Rt. 2015 s. 1388
Rt. 2015 s. 93
Rt. 2015 s. 155
HR-2017-2078-A

Lagmansrettsdom

LB-2016-3734

Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen

Neulinger and Shuruk v. Switzerland   Application no. 41615/07, 6. juli 2010
Nunez v. Norway   Application no. 55597/09, 28. Juni 2011
Thlimmenos v. Greece   Application no. 34369/97, 6. april 2000
Waite v. United Kingdom   Application no. 53236/99, 10. desember 2002

Sivilombudsmannens praksis

2011/1182 17.07.2012

<https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/statsborgerskap-for-somalisk-barn-kravet-om-klarlagt-identitet-for-barnet-ved-usikkerhet-om-farens-identitet/> [sitert 17.11.2017]

Nettsider:

Barne- og likestillingsdepartementet. *Gjennomgang av ordningen med bruk av begrensede tillatelser i påvente av dokumentert identitet.* (2014)

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Gjennomgang-av-ordningen-med-bruk-av-begrensede-tillatelser-i-pavente-av-dokumentert-identitet/id764717/> [sitert 18.10.2017]

Finans Norge. *Å bli bankkunde i Norge.* (2017)

<https://www.finansnorge.no/tema/ny-i-norge-bank--og-forsikringstjenester/a-bli-bankkunde-i-norge/> [sitert 27.9.2017]

Hagen, Knut-Øyvind. “Treåring flyttes fra asylmottak for femte gang på ett år”, (2017).

<https://www.nrk.no/ho/trearing-flyttes-fra-asylmottak-for-femte-gang-pa-ett-ar-1.13759827>
[sitert 16.11.2017]

IMDi. *Hvem har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnsfag.* (2017)

https://www.imdi.no/opplaring-og-utdanning/hvem-har-rett-til-hva-slags-opplaering/#title_1
[sitert 7.10.2017]

NAV. *Statlige veiledende økonomiske retningslinjer for økonomisk stønad.* (2017)

<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Kontakt+NAV/Utbetalinger/Snarveier/satser--380089?kap=380109> [sitert 24.11.2017]

Nordea. *Etablering av kundeforhold – gyldig legitimasjon.* (2017)

<https://www.nordea.no/privat/kundeservice/opprette-og-avslutte-kundeforhold/etablering-av-kundeforhold-gyldig-legitimasjon.html> [sitert 27.10.2017]

OHCHR. *Committee on the rights of the child.* (2017)

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIntro.aspx> [sitert 30.8.2017]

SSB. *Arbeidskraftundersøkinga – sesongjusterte tall.* (2017a)

<https://www.ssb.no/akumnd> [sitert 7.9.2017]

SSB. *Inntekts og forbruksstatistikk.* (2017b)

<https://ssb.no/inntekt-og-forbruk/statistikker/ifhus> [sitert 7.9.2017]

UDI. *Adresser til asylmottakene.* (2017a)

<https://www.udi.no/asylmottak/adresser-til-asylmottakene/> [sitert 9.9.2017]

UDI. *Hva er et asylmottak*, (2017b)

<https://www.udi.no/nn/asylmottak/jobber-i-en-kommune/kommunen-og-mottaket/hva-er-asylmottak-er/> [sitert 14.9.2017]

UDI. *Saksbehandlingstid*, (2017c)

<https://www.udi.no/ord-og-begreper/ventetider-for-de-som-har-sokt-om-beskyttelse-asyl/?c=som#link-10670> [sitert 30.10.2017]

UDI. *Statistikk*, (2017d)

www.udi.no/statistikk [sitert 22.11.2017]

Etterfulgt av e-postutveksling med UDIs statistikkenheten.

UNICEF. *Om barnekonvensjonen*, (2017)

<https://www.unicef.no/barnekonvensjonen/om-barnekonvensjonen> [sitert 3.11.2017]

Andre meddelelser

Alston, Philip, New York University School of Law og FNs spesialrapportør for ekstrem fattigdom og menneskerettigheter, i MOOC Mass Migration and Human Rights lecture 1.5.

(<http://www.jus.uio.no/smr/forskning/aktuelle-saker/2017/mooc.html> Selve kurset er ikke lenger tilgjengelig på nett)

Bergem, Anne Kristine. "Betydningen av tidlig omsorg". *Foredrag under Lucy Smiths Barnerettighetsdag, 22.11.2017.*

IMDi. E-postutveksling med rådgiver Eric Wang Wikstrøm, 21.09.2017

UDI. E-postutveksling med barnefaglig koordinator Hanne Kirkebø, 25.10.2017

Sønsterudbråten, Silje. E-postutveksling, 18.10.2017

NOAS. Møte med rådgiver Siril Berglund 25.8.2017